

B 20201 F

Fondator: PAMFIL ȘEICARU
REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA
Strada Belvedere Nr. 6

TELEFOANE:		
Redacția	3.21.53	Cab. directorului 4.84.47
Secretariatul	3.48.38	Ad. lăsat delegat 4.84.28
Secretariatul gen.	4.81.49	Co-fact. și depoz. 3.48.38
Redacția politică	3.48.38	Abon. și publicist. 3.48.38
Redacția sportivă	3.27.35	Expediția și vânz. 4.38.38
Provincia	4.83.38	Tipografia 4.84.49
Biroul comenziilor	Personalul	Contabilul 1.32.53

Proprietar: „Curentul” S. A. R.
Tribunalul Ilfov Registrul publicațiilor Nr. 174/1938
Taxa postală plătită în numerar conform adresei:
direcției generale P. T. T. No 23744/1999
Abonamente: 6 luni - - - - - 1700 lei
3 luni - - - - - 800 „
1 lună - - - - - 300 „
Instituțiile de Stat și particulare anual 3500 „

Curentul

PLECAREA LUI FRANZ JOSEF STRAUSS

Pentru lucrarea d-lui Pamfil Șeicaru „Der Weg nach Helsinki” d-l Franz Josef Strauß, Președintele Consiliului de Miniștri al Bavariei și Președintele Uniunii Social-Creștine, a avut amabilitatea de a scrie prefața la cărui text îi redăm mai jos.

Cuvânt introductiv

Față de Uniunea Sovietică, față de ansamblul lumii blocului estic de sub conducerea ei ca și față de aspirațiile ei mondiale în domeniul tehnico-economic și în domeniul ideologic, politica Republicii Federale Germaniei, dacă vrea să aibă succes, are nevoie nu numai de stabilitate în ce privește principiile ei dar și de o mare elasticitate în ce privește fiecare problemă în parte. Pentru aceasta este nu numai nevoie de puterea de hotărâre a oamenilor politici responsabili, dar aceștia însăși au nevoie de sfatul competent al multora.

Desigur că nu este de competența acestor specialiști să formuleze obligațiile politice și drumurile de urmat pentru atingerea lor, însă contribuția acestor conducători ai istoriei diplomatice, a experților în problemele relațiilor internaționale, constă în a prelucra faptele și a indica mijloacele necesare politicii practice pe baza cărora oamenii politici, democratic legitimați, să-și poată realiza efectiv țelurile ce și le-au propus. Există însă, în domeniul politic, totdeauna influența reciprocă între faptele scopurilor propuse pe deoparte și mijloacele de realizare pe de altă parte. Mijloacele de acțiune ce stau la dispoziție constrâng în toate cazurile acestea la o mai mare sau mai mică îngrădire a țelurilor urmărite. În mod invers, multe mijloace aparent eficiente în trecut propuse oamenilor politici de către specialiști se dovedesc în contradicție cu țelurile fundamentale, și din această cauză nu mai pot fi folosite.

Chiar dacă nu suntem îndreptățiți să credem că Uniunea Sovietică din zilele noastre stă în fața unei prăbușiri economice, noi știm totuși că ea se află într-o situație economico-socială precară. Razanta dezvoltare a științelor naturale, având ca rezultat evoluția noulor mijloace ale tehnicii, folosirea lor în domeniul economic și industrial, a creat situații de fapt cărora nu li se mai poate face față cu un sistem anchilozat provenind din prime jumătate a secolului al 19-lea, octotul de funcționari pentru societatea zilei de mâine. Fără îndoială că acesta este unul din motivele pentru care Uniunea Sovietică are interes să colaboreze cu Republica Federală Germaniei ca și cu alte națiuni industriale. Aici începe pentru noi necesitatea de a căuta mijloace care sunt posibile, ce sene are, unde sunt limitele, gârsele și riscurile acestei colaborări. Întrebări despre modalitățile de realizare și despre consecințele ce rezultă din acestea trebuie să fie permanente și în detaliu supuse controlului.

În actuala panoramă politică se situează tratativele despre MBFR (Tratative referitor la reducerea echilibrată a forțelor militare) în care se vorbește de ce în ce mai mult „reînnoirea și echilibrul” și din ce în ce mai puțin de „echilibrul”. „Vist SALT II”, reducerea armamentului strategic. „Aici există, exprimate în cele patru Capitale: Geneva, Helsinki, Belgrad și Madrid, temele Conferinței pentru securitatea și cooperarea europeană. În această chestiune Uniunea Sovietică și conducătorii ei știu foarte bine că în ceea ce privește semnarea și garantarea în mod solemn în „Actul final” și ceea ce s-a constatat (ca urmare) în Belgrad există o gravă diferență și că toate Puterile semnatare au dreptul să persiste și să amânească la respectarea celor ce s-a semnat, după criteriile oamenilor cu minte sănătoasă.

Ei au avut onorarea de a declara pentru Uniunea Creștin-Democrată și pentru Uniunea Creștin-Socială în Parlamentul Federal german valabilitatea tratatelor legal încheiate: pacts sunt servandi. De la aceasta nu retrag nici o literă. Aceasta este valabil pentru tratatele cu estul, aceasta este valabil pentru „Actul final” al Conferinței de la Helsinki.

Necesitățile siguranței Sovietelor din partea Republicii Federale Germaniei, oricum ele însăși ar aprecia-o, s-a dat toată atenția. Noi oferim prin aceste tratate și de bună voie Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice orice garanție că niciodată nu va porni de pe teritoriul german o agresiune contra unui vecin sau contra unui vecin în sensul larg al cuvântului. Noi știm că și poporul rus este iubitor de pace, tot așa de iubitor de pace ca și toate celelalte popoare ale lumii care au trecut prin aspra școală a o mie de ani de istorie europeană cu îngrozitoare ei jertfe de sânge. Tocmai de aceea trebuie anihilate evoluții și nu numai în Europa - care duc la un punct la care depășim provocări primordiale ce se pot sustrage controlului celor răspunzători în politică.

Mai mult decât intenționat, au izbucnit războaiele datorită unor acțiuni ale căror urmări neprevăzute, sau din orbe, urmări neremarcate la timp, au prăbușit pe toți cei ce acționau în văltoarea unor evenimente ce nu mai puteau fi oprite. Despre astfel de întrebări este vorba în orice discuție adevărată. Dacă Rusia, indiferent de orice sistem, dacă conducătorii din Kremlin ar înțelege în sfârșit că o schimbare de atitudine

și a politici față de Germania în înțelegerea ei, față de poporul german, ar duce la o schimbare care pe noi dar și pe conducătorii Kremlinului și pe popoarele Uniunii Sovietice ne-ar libera de multe griji, dacă ei ar putea odată sări peste groapa (de despărțire) a acestei ideologii, a acestei în parte

Drumul la Helsinki

Coperta: Walter Grill

perversității filozofice a istoriei, dacă ar putea ei înțelege că o națiune germană tratată cu dreptate, liberă și unitară devine un recunoscut, drept și prietenos partener, atunci multe griji în Germania și în Europa s-ar putea anula la lada de gunoi a istoriei. În acest sens trebuie să lucrăm!

Ceea ce era de spus despre relațiile națiunii germane față de Uniunea Sovietică în Europa de astăzi nu poate și nu trebuie să fie valabil și pentru alte state europene. Totuși pentru popoarele mici din Europa de est și centrală situația este fundamental alta. Contribuțiile lor la analiza premizelor istorice a stărilor actuale - în măsura în care ele pot fi liber exprimate - nu trebuie să le trecem cu vederea. Aceasta este valabil și pentru prezenta lucrare a lui Pamfil Șeicaru despre „Conferința pentru Securitate și Colaborare Europeană”. Autorul, un patriot român în exil, soldat în primul război mondial, deputat independent în parlamentul din București între cele două războaie, jurnalist activ până în ziua de astăzi, este, în calitate sa de fondator și director al marelui cotidian „Curentul”, o instituție a publicității statului dăruind aliat până în 1944 cu Germania.

Din 1944 Șeicaru trăiește îndeosebi în Spania și Franța. În München, în 1975, a publicat lucrarea „Dundrea - Fluviu a cinci mări”. Pentru volumul 11 din seria de „Informații și Studii” ale Fundației Hans Seidel „Karl Marx: Înmormântări despre Români” el a scris prefața istorică.

Prezenta lucrare a fost încheiată înainte de încheierea conferinței finale din 1975 la Helsinki și - în mod voit - n-a fost revizuită în perspectiva rezultatelor conferinței. În acest fel, din școala de gândire română a științelor istorico-politice, el ne confruntă cu prognoze despre „Conferința pentru Securitate și Colaborare Europeană”, permițându-ne să le comparăm cu evoluțiile ce între timp au avut loc.

Șeicaru tratează pre-latoria Conferinței nu numai amănunțit pe baza condițiilor și țelurilor politicii imperiale ruso-sovietice. Din punctul de vedere al micilor popoare ale Europei el analizează tot atât de precis și posibilitățile teoretice argumentate pe care „Europa celor nouă” le-ar avea ca contrahent și partener al Uniunii Sovietice.

Șeicaru ajunge la concluzia că Europa trebuie în spălarea libertății ei să se sprijine în primul rând pe propriile ei forțe. Garanțiile pe care NATO și SUA le pot oferi lui îi par insuficiente.

Dr. h.c. Franz Josef Strauß
Ministerpräsident der Christlich-Sozialen Union, Bayerische Regierung München, den 4. November 1980/ MSt.

An den
Leitenden Redakteur
der Zeitung
CURENTUL
Herrn Vasile C. Dumitrescu
CURENTUL, VESTIGAL 2001
München, den 4. November 1980/ MSt.

Sehr geehrter Herr Dumitrescu!
Mit großem Interesse habe ich die Nachricht vom
Abgehen des Gründers und Direktors der Zeitung
CURENTUL erfahren.

Pamfil Șeicaru war weit über die Grenzen seines Landes
hinaus als glühender rumänischer Patriot und hervor-
ragender Journalist bekannt. Die letzten 6 Jahre seines
Lebens hat er in Deutschland gelebt.
Die politischen Umstände in seiner Heimat bringen es
mit sich, daß er in heyrlicher Erde zur letzten Ruhe
geleitet wurde.

Das Erbe, das er seinen Landsleuten hinterlassen hat,
ist der Kampf um Gerechtigkeit, Menschlichkeit und Frieden.
Ihren und Ihren Mitarbeitern spreche ich meine aufrichtige
Anteilnahme aus.

München, den 4. November 1980/ MSt.

A prăștii scena vieții un mare om politic. S'a născut în München la 6 Septembrie 1915. A făcut, tot în acest oraș, liceul, după care a studiat Filologia veche, Istoria, Germanistica și Arheologia. Mai apoi avea să-și treacă Doctoratul în Științe Economice. Participând la războiul contra Uniunii Sovietice a fost numit încă în 1945 de autoritățile americane de ocupație Subprefect al județului Schongau (Bavaria) unde a pus bazele organizației județene a Partidului Social-Creștin, fiind ales Prefect în același județ în 1946 și în Comitetul de conducere al acestui partid.

Reprezentant al generației care a dus greul frontului s'a dedicat, cu trup și suflet, acțiunii politice de după război. A fost, din primul moment, unul dintre cei care, alături de supraviețuitorii cataclismului ce a fost, nu numai pentru poporul german, dictatura național-socialismului, personalități ale vieții politice germane din timpul așa numitei Republici de la Weimar. Cu moartea lui dispărea astăzi unul dintre puținii care mai sunt, oameni primelor începuturi, unul dintre acei oameni care au pus bazele unei noi epoci de libertate și prosperitate, bazele reorganizării statelor democratice. Din nefericire numai în vestul Germaniei, zona de ocupație sovietică schimbând doar sistemul dictaturii hitleriste cu sistemul dictaturii staliniste, fapt ce a dus la spargerea unității statale a Germaniei.

Cariera politică a lui Franz Josef Strauß a fost în felul ei unică. Ales în 1949 în primul Parlament Federal s'a impus atenției Cancelarului Konrad Adenauer din al cărui Cabinet a făcut parte din 1953 până în 1962. Devenit în 1956 Ministrul Afacerilor a pus bazele unei armate vest-germane. Din acest moment a devenit ținta celor mai furioase atacuri, obiectul celor mai durabile defăimări. Cu toate calitățile lui excepționale Cancelarul în Bonn nu a putut deveni. După dispariția lui Konrad Adenauer începuera era mediocrităților în politica germană.

În 1978 ales Ministrul-Președinte al Bavariei a transformat, cu o energie rar întâlnită un „Land” cu structuri agrare într-o țară industrială, model. După cele ce ne-a spus Pamfil Șeicaru s'au cunoscut ocazional în timpul unei vizite a lui Franz Josef Strauß în Spania. Ca și Șeicaru și Strauß avea o memorie eșită din comun. Cu toate că făcuse o vizită în România, în 1980 nu a existat nici un moment să scrie un „Cuvânt de introducere” la o carte a lui Pamfil Șeicaru, carte care, nu din cauza noastră a rămas neîmprișită de tipografia începușă lucru. Nici moartea lui Pamfil Șeicaru nu a rămas în afara atenției Ministrului-Președinte a Bavariei și Președintelui Uniunii Social-Creștine. Soarta a făcut că atât Pamfil Șeicaru, și la o distanță de numai opt ani, și Franz Josef Strauß sa treacă din viață în aceeași lună: Octombrie.

München, 4 Noembrie 1980

Redactorului Responsabil
al ziarului CURENTUL
Domnului Vasile C. Dumitrescu
Editura CURENTUL - GmbH
München, den 4. November 1980/ MSt.

Mult stimată Domnule Dumitrescu

Cu mult regret am aflat vestea despre
decesul fondatorului și directorului
ziarului CURENTUL.

Pamfil Șeicaru era dincolo de granițele
țării sale cunoscut ca un înflăcărat
patriot român și ca un eminent jurnalist.
Ultimii șase ani ai vieții sale i-a
trăit în Germania.

Condițiile politice din Patria lui fac ca
el să fie depus spre ultimă odihnă în
pământ bavarez.

Moștenirea pe care el a lăsat-o compa-
triților săi este lupta pentru dreptate,
omnie și pace.
Dumneavoastră și colaboratorii
Dumneavoastră vă exprim sincera mea
compasiune.

(semnat) F. J. Strauß

Titu POPESCU

IN JURUL UNEI (UNOR) DISCUȚII

Specifică domeniului spiritual, starea de dezbatere este motorul dizolvării noului de lezbur formelor învechite, perimate. Nu trebuie să se deducă de aici că natura spiritualității este fundamental contradictorie, din contră, ea este organic unitară, coagulată prin sistematica valorilor. Dar ea este o lume vie, în continuă mișcare, fiindcă exprimă cel mai bine condiția esențială umană de căutare a opimului și, astfel, de neîntreruptă depășire și autodepășire. Legătura identică a universului spiritualității stă în exprimarea directă a capacității umane de înnoire. Progresul în spirit se exprimă prin socialitatea valorilor, deci printr-un progres de achiziție esențială, coextensiv întregii istorii a umanității. Istoria în spirit se vede în tensiunea dintre vechi și nou, în vizionarismul atitudinii de valoare. În esență, istoria spiritualității este taxonomică - adică se reflectă în sistematica înierată oricărui mecanism cu autoreglare (de la macro- la microcosmos).

De aceea, legitimitatea stării de dezbatere trebuie înțeleasă până la forma concretă, aplicată, imediată, a controversei - firește între limitele moralității ei, prima normă a moralității fiind utilitatea, evitarea căderii în minor și perisabil. Căci, dacă discuția este limitată la durata pe care i-o cere conștiința imediată, aceasta însă trebuie să se înscrie pe coordonate umane mai largi, mai importante.

Când, la mijlocul secolului al XIX-lea (mai exact, în 1851), noul înscăunatul episcop al Blajului, Alexandru Sterca Sulupu, își difuza *Pastorala*, în cercurile largi de interes ale vremii, nu avea cum să bănuiască ce longevitate avea să cunoască patetica sa chemare și nici dănuirea istorică a actualității ei. În termenii depotivității argumentației și înfrăcăării ai acestei chemări naționale, bizuții pe temeinice adămi ale unității vieții spirituale, unde converg aspectele specializate de la suprafață (social-politice, culturale, religioase, psihologice, juridice), încă vibreză, și pentru noi, cei de astăzi, contemporani sfârșitului de mileniu, deziderate de mare interes. O "saură mai fetică" ne dorim și noi, dar încă dăbuim pe drumul realizării ei în practică. Ceea ce înscăunăm că se păstrează tensiune între evidente istorice și împlinirea modernă a lecției venite de la Blaj. Textul lansat atunci de Sulupu, scris în ritmi patetici, retoric și interogativi, atrage atenția tocmai asupra imperativelor cuprinse în "punctul de pornire", pentru care încă (și) încă nu s'a făcut desăvârșit, adică ceea ce s'a făcut nu a fost desăvârșit ("Oare nu singurii acceptați ai Sfintei Unități se datorate faptul că acum nu e pricină de rușine să spunem că suntem Români și că nu e motiv de dezgust originea noastră română?"). Prin elementele ei de bază, ca și prin mângăierea românească a tonalității ei exaltate, *Pastorala* lui Sulupu rămâne ca o paradigmă de conduită spirituală pentru buna ducere și conducere a dialogului ecumenic de astăzi.

În *Marginalia*, prin care explicitează textul episcopului blăjean, Monseniul Octavian Bărlă, reliefează, printre altele, caracterul național al scrierii și vizionarismul ei: "e cuvântul îndrăzneț al unui Episcop la care nașterea se contopește cu religia creștină și la care Uniunea cu Roma Sfintilor Apostoli Petru și Pavel constituie trăsura cea mai firească și cea mai națională în același timp; e cuvântul generos al unui Patriarh cu suflet de Patriarh". Cu toată opoziția - reieșită din neînțelegere sau din interes - unor capi ierarhici români ai timpului, între aceștia cu deosebire afirmându-se metropolita de la Sibiu, Andrei Șaguna, chemarea yulopăiană - observă mai departe comentatorul - a trezit ecuații potrivite în multe alte părți - la Roma, în primul rând - și a influențat, totodată, orientarea națională a politicii din Principatele Unite ("Peste Carpați, în România nouă, ideile din *Pastorala* au pătruns prin Transilvănenii emigranți acolo. Fără de admiterea acestor influențe, venite desigur și direct de la Corifei, nu s'ar înțelege toată orientarea lăsată de noul Stat Român sub Principele Alexandru Ioan Cuza").

Ce avusesse de observat cărturarul blăjean în istoria paralelă a provinciilor? Epoca fanariotă (1718-1821) adusec cu sine o acțiune de punere în dependență a istoriei românești de bunăvoința Sublimei Porți, accentuând influența orientală în Moldova și Tara Românească, venit mai ales prin intermediul grecilor în Fanar. Dar tot atunci, Transilvania era imundă la acea artificială translație limfatică în sângele sântos al locuitorilor români. Ce se întâmpla aici? Primul și cel mai însemnat eveniment spiritual-național a fost puterea afirmare a crezului lingvistic, istoric și combativ al reprezentanților "Școlii Ardelene", care demonstrau cu argumente irefutabile originea noastră latină și continuitatea de viață românească în interiorul și exteriorul arcului Carpatilor. Se afirmă, în Transilvania, astfel, o mare deosebire de atitudine și de responsabilitate. Această norocoasă evidență istorică o găsim remarcată și într-un număr recent al chiar revistei astfel intitulată - *Transilvania* (în versiunea ei din străintătate,

nu în cea din țară): "În sec. al XVII-lea, unui naționalism maghiar tot mai virulent, ei (românii transilvăneni - n.n.) opuneau un naționalism nu mai puțin virulent, activ de clasă conducătoare și de intelectuali. Inocențiu Micu, episcop al românilor care recunoscuseră autoritatea Papei, imprimă un plus de forță și de fermitate acestei lupte, în timp ce scrierile «școlii latinești» furnizau argumente istorice și filologice".

Fundamental unitară, istoria românească înainta prin tensiuni parțiale, ce doreau să conducă la refacerea vechii unități daco-romane. Deocamdată, contează "tensiunea" și soluția vizionară de rezolvare a ei, venită din Transilvania.

Socotind viața ca o "dramă istorică a umanității" (după expresia lui G. Călinescu), înțindui-vă temperamental finalitatea în proslovirea destinului, Nae Ionescu a dat un sens vitalist "experienței", dar și o justificare din perspectiva arhaicității tenace, înscăunând astfel să ofere o bază concretă spiritualității. Aceste încercări de stabilizare argumentată l-au determinat - credem - pe autorul *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* să găsească o preceută "rațională" în preocupările religioase ale colegului său profesor: "Nae Ionescu s'a făcut în ultima vreme teoreticianul unui ortodoxism naționalist". Dura foga organică de sistem și exaltarea imediatului vitalist sub forma "trăirii" îl absolvă, principal, de înconsecvență. Dar nu în perspectiva istoriei. Călinescu are, în acest sens, o premoniție: "evreii atrași de studii sale iudaice și de vechia lui politică liberală (a vorbit chiar la câminul sionist) sunt surprinși de contradicție, în vreme ce ortodocșii naționalisti îl cred unul de al lor".

Înspire ce contradicție a involuat atitudinea de început a lui Nae Ionescu? Într'un sir de articole din suita celor reunite în volumul *Roza vânturilor*, autorul își delimitează strict poziția sa în privința permeabilității sufletului românesc la ortodoxie sau catolicism. În fragmentul intitulat *Noi și catolicismul*, profesorul-publicist fixează deciziile spirituale românești de "codificare" specificului în registrul exclusivității ortodoxizant. Prima observație care se poate face aici este cea a punerii stricte în dependență a complexului factorilor specifici concepți, de o dispoziție transcendentă, abstractă. Se neglijează, astfel, atât tensiunea formativă a celorlalte componente ca și aportul opțional al persoanei, căreia îi topește personalitatea într-un flux colectiv, general, indistinct la nivel parțial. Autorul combate, în fapt, o tendință de salt la câlțalul pot: "unii români găsesc că ortodoxia nu e bună și trec la catolicism". Firește, implicățiile politice sunt subiacente, dar chestiunea în sine, ca principiu, poate fi - desigur - pusă. Întrebarea care ar urma și-o pune autorul însuși: "În momentul în care am devenit eu catolic, mai sunt și român?". În acest moment - al întrebării -, i se relevă necesitatea unei "soluții", necesitate pe care o enunță, dar nu o numește ("soluția antinomiei dintre universalismul romano-catolic și particularismul național"). Termenii sunt corecți, dar ne înțelegem de ce, dacă voia cu adevărat să găsească răspunsul, profesorul de logică trece pe lângă necesitatea "logică" (iminenta silogistică a concluziei l'ortodox judecată bine condusă) de a analiza această "soluție". Cu toate că, într-un text altădată, *Sortii de izbândă a noii ofensive catolice*, accede că problema este importantă pentru "așezarea națiunii și statului român", remarcându-i "acuitatea". Să nu fi cunoscut profesorul stringența demonstrației din proclamăția lui Alexandru Sterca Sulupu?

Asadar, autorul se teme de "ofensiva catolică". Incompatibilitatea, pe care o susține cu vehemență, este pusă în dependență, mai apoi, de "interesele politice" ale bisericii romano-catolice, pe care, însă, le reduce la... prozelitism. Și atunci, identifică catolicismul cu un conglomerat multinational, făcând însă imediat două erori: una teoretică - de a pune în ecuație două realități diferite, organizarea bisericăscă și structura națională; alta strategică - de a ignora realitatea unor "soluții" naționale, particularizante. Că ne privește pe noi, românii, aceasta fusese gândită, dar el perseverază în ignorarea ei: "nu există a treia soluție". Odată ce ne acceptă "opțiunea", nu o vede. Rămânând în vraja fatalismului istoric, exclude conștiința actualii personal de voință. În consecință, se va întreba, în fragmentul *Iluștile catolicizantilor*: "Apartenența efectivă la o categorie naturală s'a fie realizabilă prin un act de voință?" (sub. aut.). Actual de credință este o categorie "naturală" pe cât este și una "personală"; atunci, de ce nu ar cuprinde și gestul de voință personală, conștiința participării, opțiunea, care sunt și ele tot atât de "naturale"? Nu poate fi egalizată fatalitatea "rasei" ("Atunci când eu am din naștere păr negru, e suficient să vreau al avea roșu, pentru ca să-l și am") cu identitatea de credință, doar numai de dragul demonstrației. Are dreptate, în acest sens, I. Frollo, când se înscrie în replică: appartenența la o confesiune este, totuși, un act de voință personală (v. *La închiderea unei discuții*).

Dar nu vrem să intrăm mai adânc în hâgșurile acestei încercări de demonstrație, fiindcă nu discutăm acum participarea elementului religios la configurarea profilului specific național. Nae Ionescu acceptă, desigur întemeiat, că, deși învățătura "e una în ea însăși, trăirea ei și înțelegerea ei diferă în timp și spațiu" (sub. aut.). Or, tocmai variabilitatea este condiția opțiunii. Realizarea individuală încurajează "soluțiile". Pe cea specific românească evită din nou să o numească.

Perseverent, autorul, în momentul când translață discuția pe tărâmul culturii, se fixează tot în centrul intoleranței privind "deschiderile" și "influențele", din care paratismul actual se revendică în mod structural. La 1930, autorul ignoră că s'a produs o evoluție spirituală semnificativă față de momentul seminalului tras de Titu Maiorescu. În urmă cu o jumătate de veac. "Formele fără fond" aveau, acum, la noi, un "fond" prin efectul cultural, istoric și determinabil, al evoluției interne și al "sincronizării", al dezvoltării spiritualității naționale în context european. Poziția nu mai este valabilă în plină perioadă de efervescență culturală interbelică. A pune "artificialitatea culturii românești" în dependență de transparența "în realitate moldo-valahă a anumitor forme de viață păgubitoare" este, de data aceasta, o retardare păgubitoare. Or, una dintre condițiile cultural-politice ale viabilității specificului este tocmai deschiderea spre universalitate. Un "specific" intolerant ducе automat la provincialism și întârziere. Avem noi nevoie de așa ceva? Cu atât mai puțin astăzi, dacă tot veni vorba...

Un număr recent al publicației *Vatra* (cea din străintătate, nu cea care apare la Târgu-Mureș) reîntărește articolul dezlegător al filosofului Petre Pandrea, intitulat *Enigma lui Nae Ionescu*. În buna tradiție a panglicurii, fostul studiu al prelegerilor ionesciene aduce un elogiu dascălului, remarcând influența prestației sale culturale ("În simfonia unei canonicități și strident wagneriană a ultimelor două decenii, Nae Ionescu și Neculai Iorga dețineau instrumentele centrale. Muzicalitatea vieții publice a devenit melodică, din simfonică, s'a pauperizat până la monotonia și cîmpoi monocord"). Dar chiar iubitorul lui vechi recunoaște că formația intelectuală proprie l'a depășit tocmai de ceea ce dascălul susținea cu atât ardent în *Roza vânturilor*: temeiul neviabil al etnicității, formarea culturală nu atât de "fatală" cum este dirijată întreaga teorie ionesciană ("Poziția religioasă și poziția eleat conservatoare politică la Nae Ionescu n'au fost poziții originare cucerite prin naștere, prin predestinație și nu i-au fost puse în desăgă atare când a pornit în lume din portul brăilean. Aceste poziții reprezentau fortărețele ultime ale unui suflet inițial turmentat interior și chinuit pe latura exterioră sociologică").

Cu toată ferventă admirație, fostul student nu pregetă să observe că magistrul era organic insipetent pentru credință, deși aspira cu fervoare spre ea ("Nae Ionescu nu putea să fie un credincios, deși dorea minunea din toate fibrele faptei sale"). Cel care nutrește "un cult elvian și fără de margini" pentru viață, absolvind-o deci doar prin evidența existenței ei, nu a dat și în practică o măsură echivalentă exclusivismului său teoretic privind ortodoxismul. Din contră. Tot discipolul ne-o spune: la München, a fost "secretar la o editură catolică", fiindcă "În această epocă se plasează și o trecere la catolicism" (o informație orală similară deține d-l Vasile C. Dumitrescu, de la Pământul Seicaru). Voia, astfel, să dea un răspuns, târziu, întrebării pe care o lansase retoric, mai înainte: "În momentul în care am devenit catolic, mai sunt și român?". Chiar lui Petre Pandrea situația i se pare "infernală". Să o numim noi mai exact: este o dramă spirituală, mergând de la exaltarea intoleranței la negarea ei. Trecerea este senzațională și nu degeaba a făcut valvă în epocă. Filosoful discipol ne dă și structura triadică a acestei personalități protice și contradictorii: "anarhism, simbolism franco-român și catolicitate mănăstirească". Anarhismul organic l'a făcut să mizeze pe "fantomele trecutului țărănesc", și atunci s'a afirmat ca un antioctidental camuflat în arhaicitate sud-est europeană. Ce a urmat apoi, am văzut...

Dar "cazul" lui Nae Ionescu nu este singular. Ne-o spune tot Petre Pandrea: "Pildă magnifică și de o mare rezonanță a fost intrarea lui Huysmans în catolicism, conversiunea estelui simbolist și anarhist la învățătura Vaticanului. Huysmans și - poate - Léon Bloy sunt cei doi cititori ai renasterii religioase în Franța, pilidoriți și pentru România. Nu este vorba de influențe, ci de pilde, adică de drumuri indicate pe făgășul cărora se fac experiențele intime și experiențele artistice. În orice caz, analiza grupului de artiști români Galaction - Raspu - Nae Ionescu - Blaga va trebui să pornească de la experiența simbolistă care a luat calea catolicității". Altfel, racordul retoricilor ortodoxiste a lui Nae Ionescu pe propria sa perseverență l-ar fi îndreptat să fie în fruntea mișcării de la Gândirea. Ceea ce nu s'a întâmplat.

Dar să revenim la textele în cauză din *Roza vânturilor*. Să revenim printr-un comentariu făcut în intimitatea specificității religioase a lor. Octavian Bărlă, în *România și România*, adoptă o perspectivă mai largă de înțelegere și justificare a izvoarelor divergențelor care s'au manifestat, pe această temă, în spiritualitatea noastră. Autorul precizează că izvoarele divergențelor stă în separarea religioasă dintre Răsărit și Apus, care "trece prin sufletul Românilor", care segmentează deci chiar cadrul național. Există, însă, un substrat stabil, unificator, consolidat în structuri arhaice, precreștine, conservat în literatura populară, în cultura tradițională a satului. Ceea ce Lucian Blaga revelase nostalgic ca o arhaicitate lirică și tenace neglijează Nae Ionescu în obstinarea lui ortodoxizant. Pierzând substratul unificator, a pierdut și devenirea, adică acea capacitate de înțelegere care să nu limiteze, ci care să se deschidă, prin generozitate, spre adevăr.

Demonstrația din *Roza vânturilor* este urmărită atent și convingător demonstrată. În privința reducerii ortodoxiei la etnicitate, se precizează că re-nașterea prin credință este un act spiritual. Pe de altă parte, ignorarea Bisericii Române Unite și a apartenenței ei la catolicism constituie una dintre schizmatizările argumentației ionesciene ("ruperea de comuniunea cu Roma - faptă întâi în cadrul artelor culturi - e - potrivit elementului etnic românesc" - sub. aut.). Mai apoi, se observă că autorul analizează clădește o atitudine politică folosind procedee "literare", adică înfrățind ca eroi "negativi" pe frunțașii oponenți de partid, ceea ce face dintr-o presupusă platformă ideologică o... fabulă.

Printr-o plină de tălc coincidență argumentativă, Pavel Chihaia face observații generale la fel de adevărate. Dănsul afirmă clar și îndreptățit: "Atunci când teologia devine un sistem de gândire rupt de viața spirituală, este la fel de grav ca atunci când se renunță la ea...". Între teologie și spiritualitate există o legătură atât de strânsă, în ultimă analiză, încât putem afirma că ele se confundă ("Ortodoxie și ecumenism"). În plus și în lămurire, autorul articolului citat dă un elegant exemplu de înțelegere vizionară, profundă, a dezvoltării și rosturilor neo-ecumenismului: "Trebuie să privim cu bunăvoință încercările de a se găsi soluțiile cele mai potrivite pentru unirea credinței, care ar permite ca tot creștinii să se roage împreună. Se cade să tindem către un dialog plin de dragoste și de adevăr, deci de adevărat teologie, legată indisolubil de viața spirituală...". Români vor contopi, desigur, valorile secolelor de credință răsăriteană, din care a înflorit cultura țării lor, cu noul mare înaintat al omenirii". Iată textul lui Sulupu redactat în termeni moderni!

Revenind la Nae Ionescu, revenim, în concluzie, și la G. Călinescu. Istoricul literar și estetician observă trecerea acestuia în privința opiniei opoziționale "cu o candidă dezinvoltură", susținând "odată statul ca instrument tehnic, în afara conceptului de națiune, și altă dată statul național ortodox". (Să-i remarcăm, în treacăt, lui G. Călinescu, adevărul, probat și aici, rostul de același Pavel Chihaia, la reparația *Istoriei literaturii*: "pe cerul criticilor, Călinescu este ceea ce a fost Eminescu pe cerul poeziei. Nu a fost egalat nici de înaintași și, până acum, nici de urmași" - v. *Curentul* din martie-aprilie 1983.). Dacă ar fi fost acest caz ca simbol, D.D. Roșca și-ar fi intitulat *Existența tragică adevărului*. Dualismul tragic. Dualismul geometric este tragic (se rezolvă în infinit), pe când cel omenească găsește căile de "unire".

Dintre intervențiile recente în discuție, una este rezoluată, prin tot și conștient. În articolul *Catolic, ortodocșii, uniți*, Petre Vălimăreanu subliniază determinarea neo-ecumenismului de către noua argumentație politică pusă în slujba refacerii unității românești. După ce semnalul și fundamentele teoretico-practice ale noului îndemna au fost lansate public prin cunoscutul *Apel* al Monseniului Octavian Bărlă, autorul articolului aduce argumentul mobilurilor politice ale separării bisericilor: români - latini și creștini la origine - s'au pomenit ("din vina geografiei") în "tabăra grecească". Dar alimentează "învrăjbiră de arză" Autorul pune degetul pe rând, numind simbolice toate "motivele" posibile: ignoranța ("e deajuns un ignorant fanatic spre a surpa opera unui sinod întreg de teologi"). În continuare, spune lucrurilor pe nume: "Se spune că unirea de la 1700 s'a făcut pentru deznaționalizarea românilor, când în fapt ea ne-a dat pe cei mai luminați și mai dăruți dintre români". Politică e cea care a închis "singura fereastră prin care neamul nostru mai comunica cu Occidentul" - adică Biserica Română Unită. Ce le revine creștinilor români din exil, în atări împrejurări, ne-o spune tot semnatulul din *Vatra*: susținerea activă a necesității ca românii "să se alipească mai degrabă de primul sacru apostolic al creștinătății, care-i și leagăndul obârșiei lor, adică de Papa de la Roma", îndepărtând apoi și susceptibilitățile: caci astfel "am rămânea cu toate ale noastre" (subl. aut.). Problema fiind de interes național - pe de o parte, și fiind lăsată cam sentimentul-umoral de către unii dintre "ortodocșii noștri" - pe de altă parte, tactica unor treceri personale "ar descuraja pe cei rămași insuficient documentați". Noua atmosferă de ecumenism (o replică a exilului de azi la Unirea de la 1700?) presupune o lume "copătită" pentru înțelegerea acuității mesajului actualității. Dincolo de frământările imediate, d-l Vălimăreanu are un lucru clar: "tot acolo se va ajunge!"

În numărul său consacrat a "Zece ani de filosofie în Franța", revista pariziană *Magazine littéraire* analizează, pe un larg spațiu, stadiul actual al tendințelor din literatura filosofică, fiind de acord, în concluzie, că uniformități perioadei structurale stă succedate un mozaic de demersuri, fragmentare și regionale. Filosofia recentă este tentată de noi căi, față de raționalismul dogmatic, relevând astfel șansele unui neo-romantism procedural, care reanșează ipoteze negrige, cu atât mai apropiate de cerințele vieții.

Tentația filosofică de Jean-Jacques Wunenberg, din același număr, subliniază că puterea, știința și Dumnezeu, tratate adesea îngust de o critică iconoclastă, se oferă acum unei epistemologii anarhiste (as pune, totuși, termenul, între ghilimele), politicilor minimale (anti-bloc și anti-totalitare), unor semantologii lacunare (suplinate, am adăuga, tocmai de plurisignificativ neo-romantic). Fragmentarismul prospectiv modern, ce poate fi dedus din detalierea acestor observații, reînvie disponibilități păstrate într-o cvasi-amnezie provocată de "uniformitatea erii structurale". Nu este și dialogul ecumenic recent una dintre acestea? Fiindcă șansa dialogului stă în efectul recunoașterii pluralismului, al dorinței de a afla mijloacele de contact și al... bunăvoinței. Când dogmatismul de orice natură este dezamorsat și se reafirmă drepturile naturale ale omului (folosim termenul nu în accepția opacă a lui Nae Ionescu), atunci orice conștiință doctinară poate deveni o conștiință de viață.

Bibliografie
Nae Ionescu, *Roza vânturilor* (1926-1933), culegere îngrijită de Mircea Eliade, Buc., Ed. "Cultura Națională", f.m.; reîmpănat în colecția "Omul nou", München, 1973.
G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. a II-a, Buc., Editura Minerva, 1982.
Octavian Bărlă, *România și România*, vol. I, Los Angeles, A.R.A., 1977.
Octavian Bărlă, *Nașune și ecumenism - Pastorala la înscăunarea episcopului Alexandru Sterca Sulupu*, în *Perspective*, nr. 2/1984.
Petre Pandrea, *Enigma lui Nae Ionescu*, în *Vatra*, nr. 181, mai-aug. 1988.
Pavel Chihaia, *Ortodoxie și ecumenism*, în *Săptămâna mănăstirească*, nr. 31(137), 1 August 1988.
Petre Vălimăreanu, *Catolici, ortodocșii, uniți*, în *Vatra*, nr. 181, mai-aug. 1988.
Ovidiu Teodor, *La Transilvania: simbol și realitate de la "Roumanie"*, în *Transilvania*, nr. 4/1988.
Magazine littéraire (Paris), nr. 225, dec. 1985.

CHEMARE

pentru organizarea "ZILEI DE ACȚIUNE: ROMÂNIA" în întreaga Europă
15 XI 1988

"Ne este indiferent dacă vom îngheta sau dacă vom fi împincați." La 15 noiembrie se împlineste un an de la manifestarea muncitorilor de la Brașov. Ei protestau împotriva foamii, frigului, represii și împotriva culturii personalității.

Ceasucșu - care se autodenumește conducător - duce de ani de zile război împotriva propriului său popor.

Printr-un nou val de distrugere s'a declarat demolarea a 8000 de case și încalzarea locuitorilor acestor așezări. Regimul Ceasucșu depozităză oamenii de spațiu lor cultural și artele țării în catastrofe ecologice.

Împunerea din partea statului a nasterilor obligatorii este un alt exemplu pentru nereșterea demniității umane. Toate acestea se petrec în mijlocul Europei. Majoritatea guvernelor și majoritatea politicienilor privesc toate acestea cu neplăcere.

Lansăm chemarea pentru organizarea "Zilei de acțiune: România" în toată Europa!

Prin demonstrații, acțiuni de informare, apeluri către diferitele guverne, proteste la ambasadele române, strângere de semnături etc. dorim să atragem într-o măsură mai mare atenția asupra situației oamenilor din România.

Cerem înființarea internațională a regiunii Ceasucșu!

Inițiativa "Aktionskreis Rumänien"
c/o Marie-Luise Lindemann, Döflingerstr. 17, 1000 Berlin 30

ION

München, Noiembrie 1951

E primăvară și natura toată
De-al florilor parfumuri te îmbată,
Se'norc și păsările călătoare
Și tot ce-i pe pământ viețuitoare,
Se bucură și sburdă prin verdeață;
Ce fericire-i liber să trăiești în viață.
În lagăre și'n închisori s'asteaptă,
Ziua în care judecata dreaptă
Va scăpa țara ce-i acum robită,
Aducând libertatea mult dorită
Dar veacu' și toarce anii lui în șir,
Morminte se'nmulțesc în cimitir
Se sting mereu români întemnițați,
Uciși de inamicii blestemați.
Cei ce nu sufară jug stăpânitor
De mult se luptă'n codrii munților,
Sunt istoviți, flămânzi, fără de gloanțe,
În suflet totuși mai nutresc speranțe,
Că jertfa dusă plină de amar
Va birui și nu va fi'n zadar.
Ion din poezia mea de azi
Se luptă'n munți acoperiți de brazi.
Din cremene făcut, băiat de țară,
E gata pentru brazda lui să moară,
Poartă opinci, pe umăr cu sumanul,
Cum l-au descris: Aron Cotruș, Liviu Rebreanu...
În lupte crunte își pierduse camarazii
Și rămăsese acum numai cu brazii
Carpaților în care rezista.
La vale să coboare nu putea,
Că-l aștepta miliția la pândă,
Și pielea ieftin el nu vrea să-și vândă.
Ca Avram Iancu umbla pe cărări,
Cu același gând și aceleași supărări.
Tot colindând așa din munte'n munte
D'odată se opri în loc s'asculte
Cum un cioban cu fluierul la oi,
Cânta o doină ce suna prin văi.
Și-a amintit când asculta în loc
De satul lui; Dumineca la joc,
Cum Leana frumusețea satului,
În horă se prindea la dreapta lui
Și babele din sat scosese svon
Că Leana se iubește cu Ion,
Ba și-o țigancă îi spusese din ghioc:
Pe Leana dacă o ia e cu noroc.
Și inima-i ardea acum de dor,
S'o vadă încodată în pridvor;
La ceasul revederii se gândeste,
Ar vrea să știe ea că el trăiește
Și-așa, absent, gândind mereu la ea,
Aude o'mpușcătură undeva.
Știa Ion că baciul n'are pușcă,
Avea dulăi la stână, care mușcă.
Fulgerător cu mâna pe pistol,
El pleacă printre brazi, cu pas domol,
Fără să știe că de-o săptămână
Milițieni l-a'mpușcat pe baci la stână.
Acuma ei mănau prin munte turma,
Căci lui Ion voiau să-i prindă urma.
Ciocnirea așteptată s'antâmplă,
Și el pe ei, la fel i-a căutat,
Cum i-a'tâlnit n'a stat la îndoială,
Toți șase, au picat dintr'o rafală.
Un inamic care era'n cadere,
A tras și el. Atuncea de durere,
Ion a strâns din dinți fiindcă simțit,
Că pieptu-i de vonic e sfredelit.
D'un brad s'a rezezat și n'a căzut.
Mândria de român l-a mai ținut.
Obrajii a'nceput a-i prinde foc,
El s'a lăsat pe brânci, cântând un loc,
Un luminii cu flori de primăvară,
Că moartea'n el îi pare mai ușoară...
Puterile-l cam părăsise, atunci,
Ion începe-a se țîrî pe brânci,
Vrea să se scoale, cade iar în coate,
Puterile-l slăbesc și nu mai poate.
În fosnete pădurea toată plânge,
Pe tânărlul voinic scaldat în sânge.
Privirea el și-o'naltă către nori
Sub care două cărduri de cocori
Se întorceau vestind că-i primăvară
Făcându-i lui Ion moartea ușoară,
Căci muribundului i se păreau,
Cocorii ce sub nori în sbor pluteau,
Formațiuni întregi de avioane,
De tip "liberator" americane.
Stejaru'atunci, o frunză și-a desprins,
Pentru voinicul mort. Dar neînvins,
Și frunza legănându-i vânt de seară,
Se-azează ca o virtute militară
Pe pieptu-i de viteaz însângerat,
Ce'n luptă pentru țară tot și-a dat.
Când ziua liberării va sosi,
O vor serba - o cei ce-or mai trăi
Cel care cade pentru țara sa,
În Cer cu Dumnezeu o va serba.

DEDICAȚIE LUI AURICĂ POPESCU

45 de ani în München — 35 de ani „Klein Bukarest“

JEAN

Il est parti avec le wagon-lit
Son père la despărțire lui a dit:
De l'argent primești beaucoup mon bon amis.
Și son mamean a côté pe peron,
Se chinuia să-i spună'n dulce ton,
Fereastra să o'ncidă la vagon.
Au revoir, mon Jean, mon dulce fils,
Pas ouvre la fenêtre, nu răci,
Ton tête nu-l ține afară că te trage
Și-l îndemna'n vagon capul să-și bage.
Îi era frică, singurul băiat,
Care pleca s'ajungă diplomat,
Să nu răcească la inteligență,
Că n'ar mai fi devenit excelență.
Cum trenul se pusesse în mișcare,
Îa mai strigat la urmă cu glas tare:
E tout de suite, cum ajungi,
Să ne scrii iute măică cum o duci,
Une lettre et peut-être o vedere,
S'avem mămico dragă mângâiere.

Înspre Chitila'ncet dispăru trenul
Și Jean la geam își vântura jobenul.
Liceu'l terminase cam așa,
Cum unii-l terminau și'n vremea mea.
Cu tanti, mama mare, cu protecții,
Cu unșul ușilor pe la direcții,
Sau cum era la noi sistemul vechi,
Babacul să mai miște din urechi.
Pe primul plan motivul nu era,
Să studieze, după cum spunea.
Scopu-l era ca'n primele etape,
De-armată Jean al meu cumva să scape,
Și de-o veni război prin România,
Jean în Paris să-și facă datoria.
Și-așa a fost: războiul a venit,
Jenică în Paris a suferit.
Și a primit din țară o telegramă,
Cu'nvățături de la scumpa lui mamă:
Îci est guerre, tu restes bien là-bas,
Mămico dragă să nu vii încoala
Sur champ d'honneur nu face să tombezi
Tu ești născut măică să studiezi.
De ce să cadă pentru țară "Jean",
Când pentru asta sunt "les paysans"?

De vezi cumva că studiul e greu,
Fă ca'n războiul'alt tată tău
Din banii și din șunca ce-am trimis,
O diplomă poți cumpăra precis
Pe urmă om vedea ce-i de făcut
După cum știi babacu-i priceput
Și-o s'aranjeze așa biroul lui,
S'ajungi vr'un barosan prin minister...

Dar planurile au rămas doar visuri toate.
Jenică e și astăzi prin străinătate
Se uită ca vițelul cel nărod
La obeliscul de la "Place Concord"
Și se gândește de-ar putea și el,
Să'nalțe'n București unul la fel,
Și s'aranjeze așa biroul lui,
Cu geamu'n fața O... beliscului.

München, Iunie 1951

restaurantul

Klein Bukarest

proprietar Popescu Aurică

vă invită să petreceți o seară de neuitat, într-o atmosferă
românească, prietenească. Preparate culinare tradiționale, băuturi de
calitate, antren și veselie.

"KLEIN BUKAREST"

o adresă de neoclit pentru românii din München, din împrejurimile
orașului, sau cei în trecere prin capitala Bavariei.
Adresa noastră este: "KLEIN BUKAREST", Thalkirchenstr. 186,
8000 München 70, Tel. (089) 77 55 15.

POEZIA IN EXIL

(De Pamfil Seicaru, apărută în "Le
Courier Roumain" Nr. 195 din 16 Martie
1961)

Orice creație poetică este expresia unei emoții, altfel poezia s'ar reduce la un simplu meșteșug de a rândui cuvintele în cadența versurilor. Lipsa oricărui sentiment se resimte în producția - să-i zicem poetică - din R.P.R. Așa cum pe vremuri erau versificatori specializați în alcătuirea biletelor de plăcintă ce se pregăteau pentru noaptea Anului Nou, sau de poezeele cu urări ale poștașilor, există azi stihivitori după indicațiile politrucilor ai zisei literaturi reperiste.

În toată versificarea ce s'a produs în R.P.R. nu s'a putut citi o singură poezie de autentică inspirație revoluționară, o poezie ale cărei versuri să fie străbătute de acel suflu al revoltei și care să fie capabilă să cucerească, să antreneze.

Nu ni se poate cita o singură poezie revoluționară având puterea de emoție a poeziei "Noi vrem pământ" a lui G. Coșbuc, pe care Dobrogeu-Gherea o punea alături de cele mai revoluționare poezii ale lui Nekrasov. Sub regimul "burghezo-mosieresc" G. Coșbuc putea să scrie "Noi vrem pământ" și să primească marele premiu al Academiei Române. Își închipuie oare cineva că un biet poet osândit să trăiască în R.P.R. ar cuteza să scrie "Noi vrem libertate"? Admițând că ar avea acest curaj și neînfricat, s'ar prepara să înfrunte toate riscurile sinistrei poliții comuniste, unde și-ar putea (tipări) revoluționara poezie "Noi vrem libertate", când toate imprimeriile sunt proprietatea partidului comunist pentru care cuvântul "libertate" constituie o declarație de război sâvrșită partidului comunist? Dar chiar dacă poetul care ar scrie "Noi vrem libertate" s'ar resemna să-și citească imnul revoluționar într'un cerc restrâns de prieteni, soarta lui este aceeași: în beciurile miliției populare, supus pedagogiei torturii, i se va face reeducarea estetică în materie de lirică reperistă. După câteva luni, în care cursurile de literatură sunt predate de gealații miliției populare, experți în scandarea cu pumnii în falci, poetul temerar ar ieși complet tâlmădit de orice deviaționism în inspirație poetică.

Este clar că literatura în R.P.R., evident vorbim de literatura autentică, nu de producția funcțională dela serviciile de propagandă, nu poate avea decât o existență clandestină. Vor fi existând, desigur, ascunse cu mare grijă manuscrise menite să vadă lumina tiparului atunci când libertatea se va instala în tipografia și Românii vor fi stăpâni în propria lor țară. Până atunci poezia nu se înfiripă decât în exil. O poezie străbătută de tristețe, de nostalgie, o poezie de un lirism amar, poezia pribeagului rătăcitor pe meleaguri străine. Chiar atunci când aceste creații poetice n'au o desăvârșită tehnică și unele stângăcii de versificare scad din expresivitatea emoției, autenticitatea sentimentelor acoperă insuficiențele literare. Întâmplător am cunoscut un poet necunoscut: Aurel Popescu, fost ofiter aviator, ale cărui versuri ne-au impresionat prin sinceritatea emoției, prin pospetimea expresiei. În unele poezii găsim ceva din umorul lui G. Topârceanu, cu un accent de amară ironie. Publicăm poeziile "Jean" și "Ion" care dau numai într'o redusă măsură talentul lui Aurel Popescu.

Pavel CHIHAIA

EXPOZIȚIA RADU ANTON MAIER

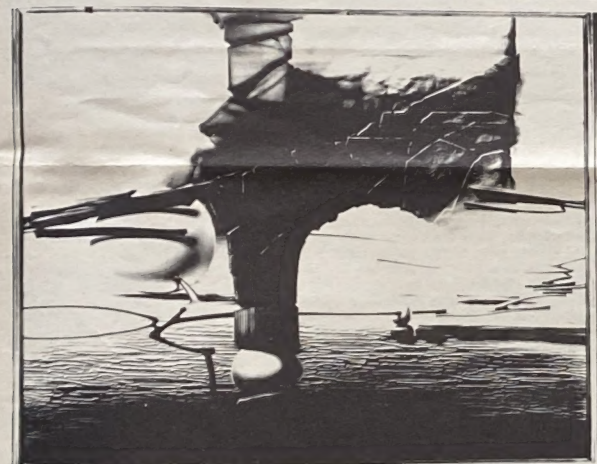
Un eveniment deosebit în viața culturală a Munchenului și a diasporei românești din acest mare oraș german a fost vernisajul expoziției picturii Radu Anton Maier, care a avut loc vineri 23 septembrie la galeria Proarte, aflată în cunoscutul cartier Schwabing.

Pictorul Radu Maier, născut în Cluj în 1934, student al profesorilor Aurel Ciupe și Corneliu Baba, bursier al Academiei "Pietro Vanucci" din Perugia, stabilit în München din 1967, s'a impus cuosecatorilor din Occident atât prin calitatea deosebită a operelor sale cât și printr-un neîntrerupt efort de a-și mărturisi prin suita de imagini biografia spirituală.

Vestigium I 1985

Într-o etapă mai îndepărtată din activitatea sa — după un efort de a pătrunde sensul formelor și energia care le structurează, intenție caracteristică a primelor sale încercări — Radu Maier și-a propus să înfățișeze o serie de cataclisme posibile în viața cosmică a planetei noastre, prăpăstii adânci despăcând uriași munți întinecați, unde se rădăcesc uneori elemente fragile, pierdute în revulsia telurică.

Acestei etape i-a urmat aceea în care remarcăm asociații de arborescențe agresive și organe supradimensionate, într-o viziune personală. În realitate, și aici, surparea unor forme constituite și mai cu seamă căutarea unor noi peisaje corespundând unei noi stări de suflet.

Într-o fază mai apropiată, după voiaje de studiu în jurul Mediteranei, constatăm că în risipirea geologică necrutătoare apar elemente noi, vestigii antice, monumente grecești și romane, desfășurând pe un cer vegnic senin armonia lor fără umbră.

În continuarea itinerarului său mediteranean, după Franța, Spania, Tunis, Grecia și Turcia, Radu Maier a expus cu doi ani în urmă în galeria castelului din Imaning (de lângă München) eoul plastic al unei călătorii în Egipt, înfățișând aspecte care l-au atras în mod deosebit în vechență a piramidelor, încercând să reproducă cât mai fidel culoarea, aspectul și, până la urmă, semnificația sentimentală a acestui peisaj. Cercetând valorile atmosferice și traducerea lor plastică, artistul ne-a înfățișat acele nuanțe cenușii ale nisipurilor sau scântecile de aur ale imenselor oglinzi din desert, dimensiunea liniștei dedusă din absența oricărui obstacol în plan, o pace înșelătoare ascunzând furtuni cerești, dincolo de orizont. Prezența unor temple pe întinderile fără limite ale desertului, vorbesc de eforturile mărunte ale omului într-o lume care îl depășește.

În expoziția deschisă vineri, 23 septembrie la galeria Proarte, Radu Maier prezintă un alt aspect al Egiptului. Dacă în tablourile înfățișate cu doi ani în urmă în castelul din Imaning dominau peisajul arid și culele mărunte ale nisipurilor, în imaginile prezente întâlnim mai cu seamă arhitecturi de mari dimensiuni, ca și cum

interesul artistului s'ar fi deplasat de la peisaj la edificiile înfățișate de mână omului. Este adevărat că zidurile înalte depășesc scara înfățișărilor obișnuite, motiv pentru care — cu excepția câtorva admirabile portrete în alb-negru — omul nu apare totuși în această expoziție.

Ziduri de bolovani, nemăsuratele ziduri ruinate ale Egiptului antic — dar care nu mai succed unui cataclism ca în faza evocată de noi mai sus — ne înfățișează structuri logice, simboluri creatoare, deși nu întru totul inteligibile. Ni se vorbește de trecerea molcomă a vremii, de eroziunea pașnică a vânturilor de nisip și nu de răcolirea brutală a unei prăbușiri.

Ceea ce ne reține în primul rând atenția în expoziția lui Radu Maier sunt podurile și porțile deschise în aceste ziduri ruinate. În această suprapunere de blocuri masive care ne amintesc de "Poarta leilor" din Micene. De fapt, podurile ne apar ca porți ale fluviilor iar porțile ca poduri peste goluri imobile. Și podurile și porțile evocându-ne marea trecere, din viață în moarte, sau din moarte în viață — ceea ce a constituit, în fond, obsesia gândirii și înfățișărilor Egiptului. Astfel, în "Memnon II", poarta unui templu prezintă lateral conturul uliului regal; fibre ale unei vegetații uscate susțin, din punct de vedere grafic, întreaga construcție. "Întrare II" se asociază cu un pilon, pândind contrapunctic lângă golul porții. În tabloul "Metropolis III", Radu Maier a pictat o intrare între două coloane, cu jocul de umbre al unor alte coloane ruinate înscrisând conturul misterios al unui templu.

Un sir de arcade sau blocurile uriașe și sumbre ale unui viaduct nefinisat, lasă să se întrevedă roșeața unui răsărit delicat ca

o promisiune. În tabloul "Conturându-se din ceața tuturor timpurilor".

Un mare tablou înfățișând pragmatic viziunea artistului se întruade cu celelalte deoarece reprezintă un pod, dar se deosebește de ele deoarece acest pod traversează Dunărea la Drobeta-Turnu-Severin. Intitulat "Ovum ex ruinis" el simbolizează reactualizarea în timpurile noastre a unor legături cu lumea romană, cu tradiția acestei civilizații. Salut peste timpuri care a ruinat vechiul grumaz de piatră apar sugerat de confuzii voite de perspectivă, același element structural aparținând unor planuri diferite.

Vestigium II 1985

Alte tablouri prezintă numai "structuri", esențializarea subiectelor la care ne-am referit, cu severitatea și aspectul monumental al edificiilor egiptene. Aceleiași culori sobre, de cele mai multe ori brunul închis al pietrei alternând cu fondul bălând în aurul al nisipurilor, vorbindu-ne nu numai de aspectul peisajului ci și de stări de suflet.

Pentru întâia oară, Radu Maier expune un număr impresionant de desene, în care apar vestigii antice sau simple coloane pe fondul de nisip. În schițele pregătitoare ale tablourilor, vizitatorul expoziției are prilejul să constate itinerarul complex ce a dus la frumoasele realizări finale.

S. PALEOLOGU-MATTA

SATUL DE AUR

Aș vrea să spun câteva cuvinte despre un pictor român care trăiește de cliiva ani la Lugano — Sever Săsărman, slab, cu privirea blândă. El și-a ales o extremă simplitate, sau altfel spus sârcăia, căci acest fel de sârcăie permite desfășurarea adevăratei bogății, adică a esenței bogăției care nu e niciodată posesiunea. Sârcăia și totodată bogăția trăiesc în genere artiștii și poeziei, așa cum ne spune de pildă Hölderlin într-un poem:

Inofensivii trăiesc, precum florile-n Soare, ah! bucuros, din cerești
Arătări, sârcăii, visători și fericite poezii.

Sever Săsărman
Sfântul Ieremia Valahul

După o lungă tăcere, care urma atitor expoziții — unele chiar de un deosebit prestigiu, cum au fost acelea de la Salonul Independentilor ori de la Salonul de Toamnă de la Paris, Sever reia "dialogul", vorbirea cu el însuși. Această vorbire semnifică reluarea unui drum după o dureroasă întrerupere: să nu pot vorbi, spune chiar el, e ceva îngrozitor! Sever lucrează deci deodată intens "o vară fierbinte pentru suflul meu", a spus el, pentru a expune la Neuchâtel.

Expoziția a avut loc în lunile septembrie și octombrie lui 1986 și au participat împreună cu el alți doi pictori: propria lui soție, Doina Săsărman, și propriul lor fiu, Călin Săsărman. A fost o reușită pentru toți trei, faptul despre care au vorbit ziarele locale. Ziarul *Courrier neuchâtelois* din 12 noiembrie 1986, în articolul intitulat "Le père, la mère et le fils, une exposition intéressante au Lycée-Club de Neuchâtel", semnală la Doina (evident, un lucru de-aist) un registru diferit de cel al soțului, și anume "romantic", fiind "o izbucnire de bucurie" vădită mai ales în motivul predilect al florilor. Florile Doiniei sunt desigur tot mai minunate. Cît despre tânărul Călin tematica lui cu totul alta, a castelelor și a catedralelor imaginare se înscrie într-o construcție savantă și sigură. Aflăm că el a împodobit cu fresce tot interiorul unei capele din satul Piotta, lângă Airolo (Elveția), devenită astfel o feerie. Cu privire la Sever, același articol, semnat de A. Rivier, remarcă "o natură puternică și mare reflecție personală". Deasemenea "un colorit fără frontiere", "o pastă densă, strălucitoare" ... Toti trei sunt adărat departe de orice naturalism, lucrul constat și de un alt articol "Trois peintres roumains au Lycée. Individualistes et unis.", al ziarului *Feuille d'avis de Neuchâtel* din 8/9 noiembrie 1986. Autorul articolului, L.A. vorbește de universul albastru al lui Sever, "strălucitor și totodată translucent", datorat unui procedeu personal. Acesta face să apară profeti și liniști arhaice în culori "puternice și prețioase" ...

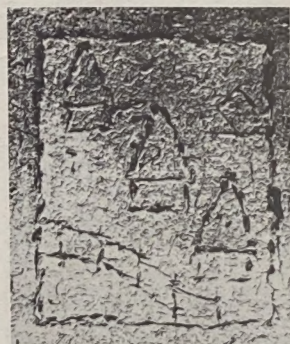
Nu întîmplător ambele articole caracterizează pictura lui Sever prin cuvîntul strălucitor — pastă strălucitoare, univers strălucitor. Este într-adevăr așa. Aici e cazul să spunem, cu Heidegger, că pictorul român nu "utilizează" materialul, respectiv culorile cum o face în mod obișnuit meșteșugarii în confecționarea obiectelor destinate unei folosințe practice, ci el aduce materialul la strălucire. Această "aducere la strălucire" distinge filinta opere artistice de restul obiectelor meșteșugite (Holzwege).

Strălucirea la Sever, mutatis mutandis, este comparabilă puțin cu vîzduhul care "scinteiază" la Eminescu. Nu din înfăptuire Sever este un profund cunoscător și iubitor al marelui nostru poet național. Nu intenționăm a demonstra în clipa de față în ce măsură și prin cine știe ce afinități

secrete, Sever ar fi poate un "eminescian". Faptul cert și relevant însă este că în picturile sale este o lumină cerească și de nicăieri, pe care pictorul o aduce totuși pe pământ. Și aici stă miracolul, căci tabloul nu și mai pierde aura lui. Nu e vorba numai de celebra unitate a cuplului formă-continut, a întrepătrunderii dintre viziunea artistului și realizarea acesteia prin materialul dat. Este vorba de încă ceva în plus care s'ar putea desemna ca însăși filinta lucrurilor. Ea se revelează tocmai ca simplitatea maximă la care Sever reduce de pildă motivul satului românesc. Nu vedem în tablou decât patru căsuțe și un pîrleaz, sau mai exact, conturul fragil al acestor căsuțe: e o reducere la esență. Dar ce sunt esențele? Pentru Max Scheler ele sunt valorile care se dezvăluie. Viața este o valorizare. Iubim ce este valoros, inalterabil, ca o garanție a nemuririi.

Gîndul ne duce la paginile lui Blaga cu elogiul satului românesc ca o proiecție în zona de "dincolo", o zonă de "miracol și de poveste". Și titlul lui Sever "Satul de aur" pare a fi indicul unei asemenea povești. Știm că în lumea poveștilor aurul este simbolul unei supreme valorizări. Dacă nouă ne plac poveștile, este pentru că găsim în ele o dimensiune care, cu toată imediatitatea evenimentelor, ne scoate din imediat. Suflul nostru, care nu se poate mulumi cu imediat, se aruncă prin ele într-o trăire mai adîncă și mai bogată, fundamental umană. Așa se nasc miturile, miturile mari ale omenirii care sunt de fapt povești. Toată cultura care îmbogățește cosmosul, din cel mai mare prestigiu spiritual uman, spre rădăcini mitice. Explicația este, sumar spus, că suflul uman nu se poate mulumi cu efemerul, cu finitudinea, și transformă, ca un "transformator", ca să folosim termenul lui C.G. Jung, acest efemer în etern. Aici începe transcendența, depășirea propriei limite. Dincolo de ea și pretutindeni transcendența este dorința unei "profunde eternități", cum spune Nietzsche.

Revenim la aceste câteva căsuțe modeste și fragile, care desigur dispar și cresc iar, precum iarba ori spicul secerat, și dau, în mod paradoxal, cu toată stingăcia și efemeritatea lor, un sentiment de eternitate, de nesfîrșit vițet. "Noi punem casele în vale, cum curge valea", spune Sever, rămăs înrîm în inima lui. Și în tabloul său el pune casele firesc în peisaj. Dar și mai

mult, spațiul inimii lui le prelungește dincolo de orice peisaj: căsuțele par a se ivi ca niște stele palide pe cer. Cercul auriu bate în verzu, ca un reflex al gîrăzimei ierbi, mai mult intuite, la începutul primăverii. Tot tabloul este de fapt inundat de o singură tonalitate delicată verzu-gălbui-aurie în care cerul este iarba, iar iarba, în transparența ei, devine aeriană. Acesta este "Satul de aur" sau prea-plinul dragostei și dorului lui Sever pentru satul natal, trăit undeva, ca o comoră, în absolut. Este un vis, ca viața însăși în clipele ei "adevărate" care sunt mai pure și cele mai bune.

O variantă a motivului unde e vorba tot de un sat, dar de un sat helvet, e inspirată de mediul actual de viață al pictorului. Și acest sat crește și el natural, din munte. Soarele bate puternic din spate pe niște case îndesate, de aspect compact, masiv, dînd o impresie de forță ori de rezistență. Culorile splendide, aprinse, strălucitoare, se revărsă ca un puiot. Este un tablou extrem de frumos, al unui mare pictor. Dar el nu are cea dureroasă "distanță", simțită și în răzlețirea căsutei satului românesc, și nici acea transparență în non-imediat unde totul devine un suflu, aproape liminal. Trasat în câteva linii, care par copilărești, "Satul de aur" anunță dimpotrivă "stilul de bătrînet" în sensul ce i-l acordă Hermann Broch, semnificînd o abstracție, adică un punct "dincolo", unde toate problemele minore își pierd rostul lor.

Constantin MAREȘ

Din jurnalul unui pierde țară

ACADEMICIENI,
PREȘEDINȚI ȘI
SENATORI

La o întrunire românească la care am participat nu de mult, unul dintre compatrioții prezenți mi s-a adresat cu "Domnule Președinte", la care i-am replicat, politicos dar scurt, că nu sunt nici un fel de președinte.

Interlocutorul meu și-a manifestat toată mirarea, deoarece, deși se afla de mai puțină vreme în exil, practic întîlnise doar români, cari într-un fel sau altul erau președinți sau cel puțin secretari generali ai vreunei organizații, mai mult sau mai puțin fantomatice, ai vreunui club fără membri sau ai unui cenacul în care operele nemuritoare și incomplete (încă) erau citite fără glas tare, din lipsă de auditoriu. După ce am mărturisit absența titlurilor de președinte sau de secretar general de brigadă de pe o carte de vizită, ce de altfel tot nu o am, ne-am despărțit în buni termeni.

Au trecut câteva zile de la această întîmplare căreia nu i-am dat prea multă importanță, cînd primesc un telefon de la cel care încercase să-mi găsească afinități prezidențiale și îmi este dat să auz că mi se adresează astfel: "Să trăiești, Domnule academician Costică, la telefon senatorul Mitică!" Am luat tot drept o glumă, dar Mitică vorbea foarte serios și după ce și-a terminat argumentația am început să-i dau dreptate.

Într-o revistă scoasă de Societatea Academică Daco-Romană îmi văzuse o colaborare, iar în Anuarul Societății Academice Române-Armorice îmi găsisse numele, deci în concepția titlurilor foloseam apare drept academician. Iar în ce-l privea, la un congres cosmogonic îi fusese decernat titlul de senator și acum Mitică umbla să-și ia măsura pentru togă, că doar de la Rîm ne tragem și senator fără togă e ca pisica fără coadă.

În România, cînd aflăm că s-au întîlnit două personalități avînd aceeași funcție, dar în state diferite, vorbeam de omologi. Astfel, discutăm de întîlnirea dintre ministrul de externe american și omologul său francez. În Occident, însă, constat că se întrebuintează expresia "coleg", la modă în Germania ca și în Franța. Că e bine sau rău, este altceva, dar pentru că așa este și foarte mulți exilați agită ideea adaptării, să ne adaptăm, adoptînd această formă de exprimare. Cu alte cuvinte, Mitică și colegul său Bob Kennedy, Costică și colegul său Eugen Ionescu, Ionică, președintele Asociației Luptătoare a Patrioților Militanți și colegul său François Mitterand și uite așa, dacă nu se scrie istoria, măcar se spun istorii între noi academicienii, președinții și senatorii, oameni în toată firea pe post de babe pieptănătoare, uitînd ce face țara, între timp.

PAVEL CHIHAIA

IMMORTALITÉ ET
DÉCOMPOSITION
DANS L'ART
DU MOYEN ÂGEFONDATION CULTURELLE ROUMAINE
MADRID

Titu POPESCU

"CLASAMENTE" ȘI... ARBITRI

La diverse momente cronologice, aniversare, presa literară din țară lansează chemări ierarhizatoare privind producția scriitorilor contemporani, la care sunt invitați să răspundă, cel mai adesea, profesioniștii analizelor - i-am numit pe critici (câteodată, cele două zăre centrale dau o replică de rânduială "politică", și atunci dau cuvântul, în mod democratic, "vocalilor din popor", ale căror rudimentare opinii și argumente sunt ușor manevrabile ca să servească interese din umbră: așa s'a întâmplat acum câțiva ani, când "oamenii muncii" au ridicat glasul într-o demolare a marelui scriitor care este Octavian Paler, căruț în dizgrația oficialității). În perspectiva "cifrei rotunde" a anului 1990, revista *Familia* (nr. 7 și 8/1988) reia, astfel, sub formă de anchetă prietene critici, teme colocuivului găzduit anul trecut de revista *Vatra*: Actualitate și valoare în literatura română postbelică. Cu toate că recunoașterea "clasamentelor" cu locuri fixe și limitate și auto-ironizarea riscul pe care și-l asumă fiecare față de cititorii decenilor viitoare, semnatarii răspunsurilor își iau totuși sarcina în serios, propunând ierarhii și argumente. Diferențele de la critic și critic, ca și similitudinile mai mult sau mai puțin izbitoare dintre ei, lasă un spațiu privilegiat de lectură în și printre rânduri, unde ideile neexprimate pot fi detectate, iar motivele concrete pot fi deosebite mai clar. Să încercăm să le citim astfel.

Postulard clarvizientă estetică, Ion Simuț prefăzese dezbaterile subliniind dificultatea interpretării și fenomenale deformante ale judecății critice, dar, totodată, întemeiază autoritatea criticului pe necesitatea operei sale de creație și discernământ, pe adevărul departajării valorice pe care le propune. Trezind la dezvoltarea propriei sale "scrieri de valori", tânărul critic al revistei ordenează omite în mod premeditat din tabloul literaturii române postbelice prezența marilor scriitori care își continuă activitatea din perioada interbelică: M. Sadoveanu, T. Arghezi, L. Blaga, G. Călinescu, Camil Petrescu, A. Philippide, Emil Botta. De ce? ne întrebăm, aceluiași nu participă la tabloul complet al literaturii române de după 1944? În principiu, nu se pare complet eronat a înfățișa acest tablou la modul biografic-proletcultist, adică numai cu cei efectiv născuți după anul respectiv. Sau este vorba de altceva: de o sancțiune valorică imposibil de devaluat - după "eliberare" aceluiași nu mai fost ceea ce fuseseră și reprezentaseră înainte, scrierilor prelungind asemănămintul o glorie definitiv instalată pe firmamentul literelor române? Cum răspunsul tot nu trebuie să ni-l dăm, socotim că această a doua explicație a stat și în atenția tănușii a criticului, spre această supoziție ne îndemnăm însăși scara de valori explicit propusă de critic, alcătuită clar după criteriul valorii artistice, la a cărei suveranitate nu face auzire nici o imitație extraliterară, adică nici în intră aceia autori cu exclusivă notorietate propagandistică (ignorați, de altfel, după cum vom vedea, de unanimitatea răspunsurilor, ceea ce constituie un important simptom de credință înăuntrul de atașament interior). Pe lista dată figurează - spre exemplu - Nichita Stănescu, A.E. Baconsky, Mircea Ivănescu, Leonid Dimov, St. Aug. Doinas, Ioan Alexandru, Maria Soreșcu (la poezie, adică poezii-esteti, rafinați și stilizați), plus doi cu activitate și în epoca precedentă: V. Voiculescu și Gellu Naum; Marin Preda, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Al. Ivașcu, N. Breban, M.H. Simionescu (la proză - plus Mircea Eliade, un exilat agreat de oficialități); la critică - Adrian Marino, N. Manolescu, Paul Cornea, Eugen Simion, Valeriu Cristea - care vor reveni la majoritatea răspunsurilor. Dacă Mircea Eliade figurează (numai) la proză (cu Noaptea de Sânziene), de ce este omis Eugen Ionesco, autorul cărui i-a apărut o selecție dramatică - să fie oare de vină indecizia forurilor conducătoare, care când îl "acceptă", când îl "taie" din texte (ca răspuns ambiguu la întrebările sale filipice anti-comuniste)?

Simpomatic este, de pe acum, faptul că aria de cuprindere este organizată după o scară de valori personală, care se află la limitele "legalității", fără ca din aceste limite să se facă și o cauză personală. Justițiile teoretice, apoi, garantează subiectivismul alegerei, îngăduind astfel un "punct de vedere" acceptabil, chiar în forma respingerii tacite, din panorama de vârf a acestei perioade, a unor scriitori-propagandiști de felul lui Eugen Barbu, Adrian Pănușcu, Dinu Sărașu ș.a. Se remarcă, astfel, o penalizare subsecventă a compromisiilor colaboraționiste, blamarea întinzându-se asupra întregului operă acestora, ceea ce, în ordine strict valorică, nu este lucru totul justificabil. Dar apropo de valoare, un alt tânăr critic, Cornel Moraru, preferă să dea un răspuns teoretizant în locul unui "clasament", oferindu-i astfel ocazia să remarcă că "unii vorbesc despre valoare ca despre o dogmă", că devine periculoasă imitațiunile intereselor "extra-literare" în conducerea unei bune judecăți critice, ba chiar mai mult, că unele nume de prim plan "sunt supuse unor sistematice minimalizări". Critică larguimureșă mai subliniază, în conștientare, necesitatea de a se pune accentul

pe exactitatea diagnosticului, ceea ce înseamnă - cu alte cuvinte - "asumarea, cu tot riscul, a delimitării ferme între valoare și non-valoare" ("ierarhizarea propriu-zisă e mai mult decât o chestiune de nuanță, de distribuție, cu eleganță și precizie, a accentelor axiologice acolo unde trebuie"). Dacă apropiem două expresii ce-i aparțin - "cu tot riscul" și "acolo unde trebuie" -, se poate deschide o perspectivă mai clară asupra adevăratelor sale intenții. Sub aceste precauții de principiu, răspunsul său conține în sine grija de a nu minimaliza și nedreptăți valorice de vârf, astfel încât el oferă o soluție relativizantă, arătând mai întâi ce nu poate pune pe același plan (Marin Preda și... Dinu Sărașu), iar mai apoi greutățile de a alege (Între - spre exemplu - Ștefan Bănușcu, Constantin Toiu și Al. Ivașcu). Neaderând la clasificările de tip discontinuu ("clasamentele" cu locuri limitate), autorul răspunsului se delimitează totodată de degradarea procedurilor promovării, care nu mai sunt din arsenalul criticii literare - vitând, aici, direct pe cei așa-zisi în drept să autorizeze alcătuirea de antologii literare destinate cititorilor de peste hotare ("apar adesea asociații de nume cel puțin bizare", "nu s'at reprezentativ").

Alt tânăr, Al. Cistelean, în răspunsul său, face mai întâi dreptate scriitorilor interbelici cu activitate postbelică, dar într-o formă priă care atrage de fapt atenția asupra plinătății operelor lor de mai înainte: la Lucian Blaga, V. Voiculescu, Radu Stancu se precizează global - "poezii", "versuri" sau "povestiri". În "clasamentul" propriu-zis, își acordă consimțământul său critic poetilor și prozatorilor de reală importanță pentru literatura română actuală (Nichita Stănescu, Leonid Dimov, St. Aug. Doinas, Mircea Ivănescu, Maria Soreșcu, Ioan Alexandru, Marin Preda, Aug. Buzura, C. Toiu, St. Bănușcu, D.R. Popescu), optând și pentru Grupul lui Eugen Barbu, ceea ce nu se pare îndreptățit. Cea mai judicioasă alegere o face la "critici", numindu-i pe N. Manolescu, Mircea Marin, Eugen Simion, M. Zăciu, Adrian Marino, Valeriu Cristea, Liviu Ciocrlie, Mircea Iorgulescu și Eugen Negrici - la care socotim că ar mai fi trebuit adăugat G. Grigurcu, pentru critica sa de poezie, chiar în ciuda faptului că este bine și demult intrat în conul de suspiciune al vigilenților îndrumători ai literaturii noastre actuale. Nefind vorba și de "eseiști", omitema lui Al. Paleologu se poate înțelege.

În mare, asemănător se prezintă și răspunsul dat de Radu Călin Cristea, cu observația că, la poezie, include - pe merit - poemele Anei Blandiana, poetă care se găsește pe o poziție oficială similară celei a lui Grigurcu. La precedenții clasificatori, numele ei nu apare, dar este bine să admitem înerezente surprize ale subiectivității și să nu cădem în suspiciuni.

Un răspuns ironic-serios dă un critic cu experiență și întindere intelectuală marcant: Radu Enescu. Procedând alfabetic, el se pune sub protecția "gramaticii" față de irascibilitățile bine-cunoscute ale colegilor de breaslă. Dar își permite evidențierea "capitol de serie" la fiecare gen, ceea ce indică o anumită suveranitate a operei bune, sub nivelul căreia evită să se pronunțe răspicat. "Capii de serie" sunt: St. Aug. Doinas și Radu Stancu (aici a jucat un rol și sensibilizarea criticului cultivată în cadrul "cercului literar de la Sibiu", sub protecția lui Blaga și în colegialitate cu cei doi poezii amintiți); la poezie (la ordinea alfabetică, distinsul Radu Enescu face și el dreptate Anei Blandiana); Maria Preda - la proză; N. Manolescu - la critică (dar tocmai prin ce acesta este criticul real, autentic și de înfluență: cronicile nepublicate în volum); Ovidiu Cotruș - la teoria literară (un gest reparativ față de regretatul coleg de redacție al lui Radu Enescu); Al. Paleologu - la eseu (creându-i acest "sector", criticul își oferă și ocazia să numească pe cei câțiva rafinați și cultivati esești, cum ignorați iar unii gicaniți vizibili în propria lor țară: Dan Hăulică, Gabriel Liiceanu, Octavian Paler, Andrei Pleșu, Romulus Rusan, N. Steihard - iată o listă aproape "revendicativă", sau o pleoară mascată în apărarea grupată a mai sus-numiților); Radu Stancu - la teatru (un dramaturg valoros și uitat).

Invitat să se pronunțe, fostul redactor al revistei-gazdă, Gh. Grigurcu (actualmente cu domiciliu - aproape - forțat la Târgu Jiu), nu omite să amintească "frâna" literară pe care a pus-o perioada proletcultistă (de fapt, nu numai asupra literaturii, ci și asupra culturii în genere), ca și insidiazăse el prelungiri în timp ("energia creatoare românească a țiguit cu putere, subterfugul mînăreia celor ce o credeau secată, ca și calculele meșchine ale celor ce considerau că o pot subordona și ea mai departe unui tezim rudimentar"). Este adevărat, proletcultismul de fond nu a înecat niciodată să existe, și-a subtilizat doar formele de manifestare, pentru ca astăzi să fie în evidentă revenire de formă. Criticul constată și că, în perioada asupra căreia i-a cerut să se pronunțe, "unii autori au fost excesiv acclamați, iar alora nu li s'a acordat atenția la care ar fi avut dreptul" (să nu uităm că perioada respectivă se întinde până astăzi, așa că observația nu ține doar de

domeniul "trecutului"). Delicat, cu sensibilitate de floare (un volum de al său se numește *Un trandafir învârtit matematic*!), criticul fost orădean îi numește nu pe poezii de locuri frumuse, ci pe cei "pe care-i simt mai aproape de inimă", dând un tablou în mare asemănător altor opinii, dar putând astfel și să facă dreptate unor valorosi autori neomologăți de confrăți juriști: Aurel Rău, Petre Stoica, Emil Brumaru, Cezar Ivănescu, Sorin Mărculescu. Precuția clasificată a lui Grigurcu se dovedește, astfel, justifiată în perspectiva criteriului specific estetic de evaluare.

Personal ca întotdeauna, Dan C. Mihăilescu ironizează printr-un stil flug-ratematic somația clasificată, imitând ticurile administrative ale "dărilor de seamă": el își "declară" insubstituibil sa foamă de lectură, având astfel prilejul să-l amintească și pe Emile Cioran (hors concours), sau să se comunique că se "anebușează" după Mihai Sorescu. Luând în seeră-neserioasă chestiunea, îi accedem dreptul la lecturi "ciclotomice" (termenul îi aparține), dar cam tatonante, după părerea noastră, mai ales în sfera literaturii unelilor. Criticul ne informează asupra preferențelor sale, nu asupra opțiunilor. Eme, poate, o înțeleaptă putare, la mijloc.

În sfârșit, ultimul răspuns îl dă Virgil Podobaș, care califică "listele de priorități" ca fiind, aici mai mult, nici mai puțin, decât "proteste". Cenșurându-i astfel trufia, criticul nu și reprimă totuși orgoliul de a fi profetic. Ca și mai vârstnicul său confrate orădean Radu Enescu, tânărul Podobaș procedează tot alfabetic, dând cam aceleași nume validate și de alții, singularizându-se la "teatru", când îl dă pe Marin Sorescu de 12 ori (câte locuri are clasamentul său pe genuri), ceea ce este foarte bine, fiindcă, în ciuda opiniei larg răspândite, care-l ține pe Sorescu în primul rând de poet, acesta este, în fond, un foarte interesant dramaturg. Este, de asemenea, justă includerea lui Paul Căpăla la "eseuri", alături de alții, amintiți și în alte răspunsuri. Să-i dăm dreptate criticului și când remarcă adevărul că "o listă rămâne tot o listă și ea spune mai mult despre cel ce o alcătuiește decât despre cele incluse în ea". Exact în acest spirit le-am "citiți" și noi, căutând să înțelegem mai multe despre semnatarii lor, dincolo de litera și adesea printre rândurile textelor lor tipărite.

Dar iată că nu suntem singurii care am făcut-o. O concluzie încearcă să tragă - dar, firește, din cu totul alt punct de vedere - un publicist vestit cu se vâra în toate, fiindcă yue totul și ceva în plus, și care se muncete cu zel și abnegație să fie un al doilea Pănușcu din perioada când acesta arunca în toate părțile petarde ovacionale.

Într-adevăr, este vorba de Cornelii Vadim Tudor, care publică - ați ghicit - în *Săptămâna* (nr. 38/1988) inestimabilele sale puneri la punct. După ce demonstrează ceea ce criticii înșiși arătasă cu mult bun-simț, anume relativismul și subiectivismul clasificărilor, bine orientatul publicist începe cu amonestările. Lui Cistelean îi reproșează că "își pierde pe drum" (expresia fine de gustul sârguinciosului) pe Titus Popovici, Ion Lăncrăjan, Paul Anghel. Cu alte cuvinte, dictatorial, el amonestează pe criticul Cistelean că își permite să fie de altă părere decât gazetarul Vadim Tudor! Acesta din urmă este singurul care depine secretul, dar are, în plus, grija părtinicească de a ni-l divulga public! Acestei gafe catastrofale i se mai adaugă una, involuntară: criticul "reabilități" din ignorarea celorlalți sunt încercați marionetii la cursule ideologice, și nu se putea ca unul din aceștia teapă să nu le tîină partea. Cine se asemănă, se adună! Ca un veritabil yef de cadre, pune întrebări cu "cheie" în dosare: dacă i-a amintit pe George Băldă și Mircea Ciobanu, câte cărți a publicat tânărul critic la Editura "Cartea Românească", unde cei doi lucrează? După cum se vede, lipsa de scrupule și procesul de intenție, care tin de arsenalul "persuasiun" al lucrătorilor în civil, devin criterii axiologice în viziunea semnatărilor de la *Săptămâna*. Nici la istorie literară nu-l lasă pe Cistelean să creadă după capul lui. El trebuia să gîndească astfel: să-i amintească pe Peripissicus (cu merite maxime ca editor al lui Eminescu, nu ca istoric literar propriu-zis), pe D. Murdaru (autorul unei încercate și puțin folosite istorii literare, care, culmea, a apărut în 1941, deci înainte de perioada în discuție), Aug. Z.N. Pop (un onest arhivist, un documentarist literar, nu un istoric), P. Comarnescu (eseist și critic de artă), G. Ivașcu (editor și animator cultural, dar fără structură și originalitate în istoria literară) etc. Comentatorul comentărilor se indignează că N. Manolescu a amintit de două ori și se vede cu ochul liber căt de adănc îl roade invidia.

După ce i-a pus la punct pe Cistelean, îl cheamă "la bară" (limbajul de prorocuri iar îi aparține) pe Radu Călin Cristea. Față de acesta, încearcă, mai întâi, să-i creeze un impoliticos alibi ("omul n'a auzit nici de Nicolae Labiş"), ca apoi să ajungă la prestațiile sale restabiliri ale adevărului, numind greșenia. Cine lipsește acum? Tot cei care defilează în plutonul de paradă: Ion Gheorghe (al cărui talent inițial a eșuat în tragico-dacism stalinist), Nicolae Dragoș (ocupantul locului tălui în şirul măscărilor de curte, după lehamiten ce l-a cuprins pe Pănușcu), Ion Brad (un adulat ardelean, deci ceva mai potolil), plus alte nume, cu caracteristici mai ambigue. Dacă răspunsurile din *Familia* au un consens,

Vasile ILIESCU

NOTE DE LECTOR

Pe marginea unui articol din cotidianul francez "Le Monde"

Ziarul *Le Monde*, prestigios organ al presei franceze, cu orientare de stînga-moderată, ne face din nou plăcerea de a se ocupa de stările de lucruri din fosta noastră Patrie.

Articolul, publicat la 4 octombrie 1988, purtând titlul "Dictatura" și sub-titlul "Un Khmer roșu la București" sub semnătura D-lui Joseph Rovani, profesor emerit la Sorbona, este mai mult decât o analiză a situației actuale din România, este un strigăt de alarmă adresat Europei și Lumii.

Dar, fără a anticipa, să vedem despre ce este vorba.

Pentru început, ne permitem să citim chiar primul pasagiul al articolului menționat.

"Europa nu există, spune D.I. Rovani. Dacă ar exista, cum ar putea să tolereze ca un nebun sprijinit de o bandă de criminali să distrugă până la bazele sale istorice unul dintre popoarele continentului nostru? Tăcerea, care ascunde și îngroapă evenimentele din România, devine complicată în măsura în care proiectele ridice și odioase ale "Conducătorului" intră în faza lor de realizare".

Subliniem doar în treacăt duritatea neobișnuită a expresiei și scotem în evidență noul concept propus de autor, pentru prima dată într-un cotidian de limbă străină și anume, ideea de complicitate prin tăcere ce se conferă unei Europe care asistă impasibilă la drama unei națiuni din contextul său geografic. Spre onoare a sa, presa exilului românesc a schițat acest concept, uneori mai timid, alături mai apăsător, însă niciodată cu pertinenta și cu claritatea de care dă dovadă pana D-lui Joseph Rovani care spune în fond scurt și

amănăstire din *Săptămâna* sunt și ele egale cu sine. În publicația din urmă se poate citi că și acest critic îi "uită" cam tot pe aceiași prozatori: Titus Popovici, Ion Lăncrăjan, Paul Anghel (pentru a nu repeta, vezi trimiterile de mai sus).

Pe Radu Enescu îl amonestează parcă ceva mai sentimental (și-o fi amintit bălăușul săptămânist de diferența de vîrstă care-i desparte, că de cea a operei nu cred să aibă habar?) bine, domule, ești ardelean, se poate "să nu-i pese" de ardeleani Mihai Beniuc și... Ion Brad? Dar își revine imediat la autoritatea cu care cine știe l-o fi investit: "îată un gus literar, ci un program deliberat, care pune sub semnul întrebării platforma criticului și îl descalifică total". Dar - te poți întreba - despre cine e vorba, nu oare despre V.C. Tudor înșiși? Nu, își răspunde, pentru că la el nu mai e nimic de descalificat! La proză, Radu Enescu - "ardeleanul" îi uită din nou pe bunii ardeleani care sunt... Titus Popovici și Ion Lăncrăjan. La dramaturgie, criteriul provinciei nu mai funcționează, fiindcă îl uită pe Aurel Baranga, care, în schimb, vine foarte bine pe gustul lui V.C. Tudor.

Următorul căruia îi vine rîndul la pîrăuială este G. Grigurcu. Nici el nu îi vrea pe Nicolae Dragoș, Ion Brad, Mihai Beniuc, Theodor Bălu, Ion Horea? Cu atât mai rău pentru el! C.V. Tudor îi aplică pedepșa răspunzătoare pe cei doi obraji: delicatul critic atinge "culmea lipsei de măsură". Se notează, după "măsura" săptămânistului!

Un "oarecare" Dan C. Mihăilescu n'a apucat, nici el, "să intre în normal" (este vorba de același "normal" săptămânist). Cenșorul lui Dan C. Mihăilescu are grijă, și în acest caz, să desprindă "niște adevăruri relevante", anume: "opțiunile pentru presă sunt altele" (știe el, V.C. Tudor, care sunt ele); plus că nu este bine să uităm pe cei pe care V.C. Tudor îi amintește de fiecare dată - la care adăugă acum și pe inșipidul lăudător cu aere de intelectual care emite Ion Dodu Bălan, sau mult lingvistulor Dan Zamfirescu. Bine că a auzit V.C. Tudor de el i se potrivește!

În sfârșit, Virgil Podobaș "cade și el în păcatele celorlalți".

Și, ca să nu piardă ocazia, dacă tot nu a fost solicitat și el la colocolul de *Familia*, publicistul bucureștean își dă și el "lista" lui. Această, desigur, este cea impuțată tuturor celorlalți care au făcut impardonabile gafe să nu gîndească precum are bunăvoință să creadă că gîndește V.C. Tudor. Să vedem cum încearcă înlăunșul să-i acrediteze relevanța sa viziune. Anume, ar fi vorba, în acest caz, de "nume cu greutate", pe care, "indiferent de criteriile extraliterare, nu le poți omite total, fără a te face de rîs". Luat cu grijile axiologice, lui V.C. Tudor i-a scăpat și ceea ce voia să ascundă: la ce criterii extraliterare se referă, care sunt cele pe care le-a avut în vedere, sau cine i le-a pus în vedere? Aici e cheia.

Iată că lui V.C. Tudor nu i-a reușit nici de data aceasta ceea ce demult tot încercă fără succes: să nu se facă de rîs. Nu numai că nu i-a reușit, dar s'a făcut din plin

cuprinzător: suntem co-făptași morali, alături de criminalii materiali, și răspunzători direct față de ceea ce se petrec în România.

Da să vedem ce știe autorul că se petrece în această țară.

Știe că au loc arestări arbitrare?

Știe că detențiile abuzive sunt monedă curentă? Știe.

Știe că torturile ca și asasinatelor se succed zilnic? Știe.

Știe că distrugerea centrului Bucureștilor a fost dusă la îndeplinire? Știe.

Știe că R.S.R.-ul sabotează de acord cu R.D.G.-ul și Cehoslovacia încercările de reformare ale sistemului sovietic, schitate de Gorbaciiov în proiectul "perestroika"? Știe.

Știe că dictatorul român "se amuză împiedicînd acordul la care Estul și Vestul au parvenit la conferința post-Helsinki de la Viena, refuzînd textul asupra drepturilor omului"? Știe.

Dar mai știe ceva și încă foarte temeinic.

Cunoaște problema minorităților naționale disimulată sub așa numitul plan de restructurare al satelor.

Planul elaborat de Ceaușescu în colaborare cu clica lui este justificat, aparent, prin necesitatea de a se recupera noi suprafețe de terenuri utilizabile pentru agricultura țării care "nu reușește să hrănească poporul".

Autorul articolului nu acceptă acest argument și are contra-argumentele sale. Înainte de toate România este o țară în care densitatea populației este una dintre cele mai slabe din Europa și nu lipsa de terenuri arabile este motivul cenzurilor alimentare ci, aici vom cita din nou: "...[lipsa] de masini, îngrășăminte, forme profesională, comercializarea și, mai ales, a interesului personal la țărani despuși de orice".

Noi am mai adăuga că aceeași țară se găsea între cele două războaie mondiale în fruntea statisticilor țărilor europene exportatoare de produse agro-alimentare și că doar unii au de secetă extremă au făcut, când și când, să se înregistreze situații trecătoare de penurie alimentară.

Deci nu acesta este motivul real al încercării de distrugere a vetrei satelor noastre.

D.I. J. Rovani o spune din nou, tot pe sleau: "Distrugerea satelor cu bisericile și cimitirele lor nu este numai nebbie absurdă, ci este și ultimul avatar al dorinței feroce de a crea omul nou care să-l înlocuiască pe cel vechi, care să-l înlocuiască pe cel vechi, trebuie nimicită memoria". Încheiat citatul.

Da, într-adevăr, satul, detinator și păstrător al inconștientului colectiv - ar spune C.G. Jung - caracterizat de tradiții și obiceiuri transmise din cele mai îndepărtate adăncuri ale preistoriei și istoriei, satul trebuie nimicit și înlocuit prin complexul agroindustrial, constituit din blocuri de beton locuite de ființe aparent omenești, în fond resturi vegetative ale foștilor țărani, animale de povară cu obligația de a se înmulți și de a bate din palme atunci când "cel mai iubit fiu al poporului" cade cu hărbul din cer la inspecțiile programate.

Un al doilea motiv tot ne-mărturisit, ca și precedentul, este legat de problema minorităților naționale. Cîtă din nou din articolul a cărui exegeză o întreprindem: "...Ceaușescu, prin distrugerea generală a satelor, vizează de asemenea eliminarea minorităților naționale, germană și maghiară, a căror fidelitate față de originile lor și o cultură superioară, ca și față de spiritul religios sunt obstacole față de nivelarea generală". Considerăm și această fundamentare drept plauzibilă. Când un dictator dorește să intre în istorie cu tot dintr'adinșul, totul devine posibil.

Nu suntem de acord cu autorul articolului acolo unde consideră că cei "aproape un milion" de germani, sași și svabi din Transilvania și Banat au diminuat după 1939 la mai puțin de două sute de mii în urma "românizării forțate și a emigrării voluntare spre Republica Federală".

Inexact și exact în același timp, totul amestecat într-o frază. Exact: sașii și svabi au emigrat și emigrează în masă după cel de-al doilea război mondial în R.F.G.

Inexact: românizarea forțată nu a avut loc, deoarece guvernele române se temeau de ce ar fi spus Hitler în caz că s'ar fi trecut la astfel de măsuri. Dimpotrivă, grupul etnic german, germanilor din România dintre cele două războaie, li s'a permis să se organizeze și să constituie un fel de "stat în stat". Numărul germanilor din România a mai diminuat prin căsătorii mixte, neimpuse de altfel de către nimeni, ca și prin deportarea de către sovietici, după război, a tinerilor germanici în bazinul Donului la așa zisa muncă de reconstrucție.

(continuare în pag. 7)

(umare din pagina 8)

Dosarul

mențe condamnat la închisoare, a pornit împreună cu persoanele amintite într-o mașină mică spre Valea lui Mihai, observând că atreaga zonă e împânzită cu militarii care controlează pe toată lumea. La ieșirea din Valea lui Mihai, Mircea Bente pune la punct ultimele detalii. Pe la orele 19.30 pormese trunit spre frontieră. La circa 300 de metri de graniță calăduze pleacă, cei trei reușind să treacă neobservați pe teritoriul maghiar pe la orele 22.30, îndreptându-se spre orășelul maghiar Nyírbáry. La ieșirea din Nyírbáry un soldat maghiar îi despartează și le cere acte de identitate, arstându-i imediat. Sinti duși la o unitate militară din apropiere unde sint interogați, asta pe la 4 dimineția. Li se oferă un mic dejun și cafea. Sinti reținuți în continuare de către autoritățile maghiare.

14 mai 1988: pe la prânz vin trei ofițeri care-l interoghează din nou. Cei trei susțin că vor să rămână în Ungaria, ofițeri în civil însă le resping această dorință, afirmând că nu pot fi primiți, deoarece teoretic și mic. Li se promite totuși că va putea merge mai departe într-o altă țară. Li se înmânează niște formulare de completare în care trebuiau să treacă și motivele plecării din România. Cu toții afirmă că au părăsit țara din cauza nerespectării drepturilor omului cit și a politicii practicate de regimul Ceaușescu. La orele 16.30 apare o mașină mică în care vor fi transportați la punctul de frontieră Valea lui Mihai. Sînt conduși pînă la fișie de către maghiari, de acolo au trebuit să treacă singuri în România, unde erau deja așteptați de o Dacie în care se aflau un căpitan, un locotenent-major și 2 soldați, aceștia întîmpinîndu-i cu următoarele cuvinte: "Voastră e aici, iadistior!" "Ce ai căutat, fă, în Ungaria, credeai că acolo umblai cîinii cu covrigi în coadă?" Cei trei sînt duși imediat la pichetul de la Valea lui Mihai, unde ajung pe la orele 18.30. Acolo sînt despărțiți și supuși separat unor interogatorii. Apar inevitabile neconcordanțe între declarații, ceea ce dezlănșește minia anchetatorilor, care nu mai cedînd încep să-l bată. Adrian Stăicu fiind

Nicolae BACIU

DE CÂND ȘTIA OPOZIȚIA ROMÂNĂ CĂ ROMÂNIA A FOST VÂNDUTĂ RUȘILOR?

În prima parte a articolului arătam cum opoziția română, întind această trădare, a făcut eforturi, disperate, prin Iuliu Maniu să ale alea adevărul, cerând Misiunilor anglo-americane să ceară guvernelor lor de la Londra și Washington "să-i spună adevărul", încă din Nov. 1944 și cum Churchill, în mod cinic, a refuzat să o facă.

În continuarea acestui subiect, prezentul articol arată cum opoziția română, guvernul Maresalului Antonescu și Regele țării, puteau - cu ușurință - cunoaște acest tragic adevăr, pentru a ține seama de această crudă realitate, în politica urmată, pentru ieșirea din război și din Axă.

Sigur este că unii membri ai delegației române la Moscova, pentru semnarea "armistițiului" din 12 Septembrie 1944, au intuit adevărul și l-au împărtășit celor din țară. Cu toată prezența fizică a ambasadorului american Harriman și a celui britanic Clark Kerr la semnarea "armistițiului" de la Moscova cu România la 12 Septembrie 1944, delegația română a realizat că Anglo-Americanii jucau un rol sters, că făceau mai mult act de figurație. Rușii se comportau ca niște stăpâni absoluți, atât față de Români, cât și față de cei doi ambasadori. Acest comportament a atras atenția delegației române, iar la intrarea ei la București, ea a început să povestească și să comenteze. Se spune - la ureche, dar răspicat - că am fost abandonată Rușilor. Aceste sunori au fost atât de insistente, încât la 30 Septembrie 1944 însuși secretarul de stat Hull le înfăptuiește, le comentează și le transmite imediat la Moscova ambasadorului american Harriman. Iată în înțregime telegrama lui:

"Membri ai guvernului român și oameni de afaceri din România cred că Marea Britanie și Statele Unite și-au călcat promisiunea și au abandonat Ro-

din nou un câștig. Mai mulți funcționari și militeni vin să o "privească". Una militan afirmă, cităm: "Îmi pare rău de tine c-ai ajuns după altele greutăți în Ungaria și porcii ăia de unguri te-au dat înapoi, c' toate reclamațiile din presă și de la radio". Pe la orele 15 este internată în spitalul Cantacuzino. După o săptămână de spitalizare reușește să evadeze; se duce din nou la Oradea contactându-i pe Mircea T./Belmondo și pe Mircea Bente, la care stă ascunsă circa 20 de zile, fără a ieși din cameră. Între timp sosește de la București alte câteva persoane dornice să părăsească România cu destinația Ungaria: Vasilica Buță (Vichi), 26 de ani, arhitectă cu două tentative nereușite de trecere fraudulosă de frontieră, fostă detinută, cu o încercare de sinucidere, mamă a unui copil de 6 ani, cu sora în S.U.A., despre care nu știe nimic, deoarece a fost instigată oficial după 4 ani că acesta dorește să divorțeze; toate încercările de a-l contacta au eșuat. Lili, 19 ani; o familie din București cu 3 copii: cele două muncitori sondozi. Florina, 29 de ani; și încă 4 persoane din București, sor, soție cu 2 copii care însă renunță la fugă, pentru că riscau să fie depistați de milicie.

20 iunie 1988: urmează a doua tentativă de trecere. S.C. a fost dată în urmărire din cauza evadării. Pleacă cu toții la Valea lui Mihai.

21 iunie 1988: pe la orele 2.30 ajung în Ungaria. La orele 9 dimineața se trezesc încercuți de cinci civili înarmați cu pistoale automate. Bărbații li se pun căușe - cu toți sunt duși la o unitate militară, unde urmează să fie interogați. S.C. povestește cum a evadat. În aceeași zi așezul unității militare era umplut prin la refuz cu persoane fugite din România. Toți cei prinși declară că vor să rămână în Ungaria, știind că dacă afirmă că vor să se stabilească în altă țară, riscă să fie pedepsiți din nou autoritățile române. Afară în Ungaria acceptă, în primul rând, pe acele persoane de naționalitate română ca refugiați care sînt meseriași calificați, dar nu intelectuali. Pentru a fi sigură că va primi statutul de refugiat, S.C. declară că vrea copilul pe care-l așteaptă în ugar. În ultimă instanță, toți cei prinși sunt dați înapoi, în afară de S.C. și Florin, cărora li se acordă permisul de ședere temporară. Cei doi ajung la Debreczin unde sînt amenințați că vor fi dați înapoi dacă nu și caută în cel mai scurt timp un serviciu. S.C. găsește, în cele din urmă, un loc de muncă la un spital ca femeie de serviciu cu un salariu lunar de 3500 forinti. (Mulți români fiind eronat informați despre soarta care-i așteaptă în Ungaria, fug cu gîndul să ajungă într-un lagăr inexistent la Debreczin. Lagăre pentru refugiați nu există în Ungaria!)

(fragmente)

mânia Rușilor. Membrii delegației române pentru armistițiū, întorși la București, răspundesc svonul că negocierile dela Moscova au fost dominate de Ruși și că reprezentanții britanici și americani au refuzat să discute problemele ridicate de acești delegați înainte ca ei să se consulte cu Rușii. (...)

Poporul român, care a crezut că țara nu-i va fi ocupată de Ruși, zice azi că guvernul său l-a înșelat. Maniu este profund decepționat de Marea Britanie, deoarece credea că s'ar fi bucurat de mai multă considerație și de condiții de armistițiu mai ușoare (...)"

Cum să nu fi înregistrat delegația română la Moscova această impresie de "sell-out", de vânzare [prin agreement tănuit], de "abandonare", când însuși ambasadorul american Averell Harriman transmitea la Washington aceleasi impresii? Iată telegrama lui cu numărul 9/1544 din 15 Septembrie 1944, la două zile după semnarea "amistiului" (capitulării necondiționate) dela Moscova?

"Vreau să vă fac următoarele observații asupra negocierilor de armistițiu cu România, care abia s'au încheiat:

1. Era clar că Rușii au intrat în aceste negocieri cu hotărîrea și convingerea că terenul era în cea mai mare parte al lor și că noi le dăm mână liberă, atât în redactarea termenilor de armistițiu, cât și în tratamentul ulterior aplicat Românilor.

2. Atitudinea Statelor Unite în timpul acestor negocieri a ținut seama de aceste dorințe ale Rușilor și ea a fost apreciată de aceștia la justa ei valoare. Rușii cred că noi respectăm o înțelegere tacită că România este o regiune de interes predominant sovietic, în care noi nu trebuie să ne amestecăm. (...) »

Termenii armistițiului dau comandamentului rus control absolut nelimitat, asupra vieții economice a României. Reducerea standardului de viață al poporului român la nivelul celui sovietic va urma treptat, dar sigur. Niciun ofițer de poliție sau funcționar român nu va fi tolerat, dacă nu va fi la discreția absolută a poliției rusești."

Bineînțeles, delegația română și oamenii politici români nu au avut cunoștința de această telegramă a lui Harriman, dar au intuit abandonul și trădarea. Iuliu Maniu revine din nou asupra acestui subiect într-o dramatică conversație cu Burton Berry la 9 Decembrie 1944. Iată telegrama acestuia, Nr. 12-944, către noul secretar de stat american, Stettinius. Această telegramă este un document de importanță capitală și o voină traduce în părțile esențiale.

"Ieri seară", continuă Burton Berry, "Maniu mi-a împărțit mai pe larg aceleași gânduri ca lui Le Rougetel. El mi-a spus că, dacă er știut că Rușilor le se va fi dat o mână liberă în aplicarea termenilor de armistiț, el nu ar fi sfătuit pe Rege să semneze armistițul. El, Maniu, susține că presiunile sale personale și acțiunea românească de ieșire din Axă a deplasat linia românească de rezistență, Focșani-Galați, ce ar fi putut rezista multă vreme, direct la porțile Budapestei. El mi-a vorbit de avansurile făcute lui de Molotov acum un an, privind viitorul relațiilor dintre România și Uniunea Sovietică, dar din cauza loialității lui față de aliații anglo-americani el nu a acceptat să discute cu Molotov. El, Maniu, er convins de acea dată că puterile aliate vor păstra o Românie independentă și suverană. Dar astăzi totul indică că puterile aliate nu aveau aceste intenții față de România. Dimpotrivă, apare clar acum că Uniunea Sovietică planșueze în mod deliberat comunizarea României, în timp ce puterile aliate tac și privesc." (...)

"Plin de emoție, Iuliu Maniu m'a întrebat dacă Statele Unite și Marea Britanie doresc ca România să devină parte din Uniunea Sovietică. 'Dacă este așa, vă rog să-mi spuneți deschis, fiindcă eu pot, chiar așa târziu cum este acum, să aranjez lucrurile pentru România mai bine decât o vor face comunistii'. Apoi Maniu a repetat că, dacă intenția noastră este să abandonăm România, noi îi suntem datori să-i spunem adevărul, fiindcă ei are datori de a încerca să asigure poporul român cele mai bune condiții posibile. Eu am spus lui Maniu că, atât cât știu eu, declarația lui Molotov și articolele armistiului arată că cei trei aliați se așteaptă ca România să fie un stat

SACRIFICAREA ALIATULUI – SALVAREA PĂCII

— acum 50 de ani —

*M. Edouard Daladier est arrivé
cet après-midi à 15 heures 48 au Bourget*

Sur tout le parcours, de l'aérodrome à la rue Saint-Dominique,
une foule immense a acclamé
le Président du Conseil.

DÉJÀ A MUNICH, CE MATIN, IL AVAIT DU PARAÎTRE PLUSIEURS FOIS AU BALCON DE SON HOTEL POUR RÉPONDRE AUX ACCLAMATIONS

A 1 h 40 ce matin, M. Édouard Belletier expose au signataire sa liste de professeurs de la Conférence de Montréal.
(60 pages, WORDINGA 7-825-9078 s.r.l.)

C'est, de cette orbe terrible, la France pouvait

M. Chastelaine, quelques instants avant la signature de l'accord, porte avec M. Wamhoff, dans le charge rapide

Paris-soir
Dimanche

LA NUIT HISTORIQUE DE MUNICH
Nos documents photographiques exclusifs

Nos documents photographiques exclusifs

Dans le salon où ont lieu les pourparlers, après le dîner, avant que reprenne la Conférence, les "Quatre" et leurs collaborateurs conversent en toute cordialité.

independent si suveran. Departamen- Dar ceea ce încă nu

independent și suveran. Departamentul de Stat știe prea bine că Maniu a stat ca o stâncă și ca un campion al sentimentelor și acțiunilor pro-aliate, chiar în zilele negre ale dictaturii lui Antonescu. El are o enormă popularitate și respectul ce Românii îi poartă eclipsează pe toți ceilalți. De aceea pentru ceea ce el a fost și ceea ce este, este foarte important ca Maniu să nu fie lăsat să alunece în a împărțiși convingerea generală că dizolvarea, lichidarea României democratice este în curs de a se consuma. De aceea orice mesaj de încurajare a lui Maniu va fi bine venit."

Cetitorul vede singur importanta acestui document istoric.

Dar ceea ce încă nu se ştie bine este că Iuliu Maniu nu a vrut un 23 August așa cum s'a făcut. Ei dorea ca armistițiul să fie încheiat de Mareșalul Antonescu. Maniu era perfect conștient de imensul avantaj militar adus de aliații de România și de prețul pe care ei trebuiau să-l plătească pentru a-l fi obținut. Din cauza capitulării necondiționate della 23 August și a ordonării Încetării focului, în acea zi România a pierdut orice posibilitate de negociere a sacrificiului și contribuției ei la cauza aliată.

lață de ce Iuliu Maniu își plângea durerea lui și a poporului său "ce a crezut în el" și pe care "el l-a înșelat", când pe la Le Rougetel, când pe la Burton Berry.

Din motive cunoscute suntem nevoiați să tipărim
CURENTUL în mod provizoriu în străinătate.

Curentul
Vesleger,
Inhaber, Herausgeber und
Verantwortlicher Redakteur
Vasile C. Dumitrescu
Nördliche Aufflebstraße 7
8000 München 19
Telefon: 089/ 15 53 05
Bundesrepublik Deutschland

Redator Responsabil
Vasile C. Dumitrescu

Tipografica(Druckeri): Ernst Vögel
8491 Srammed, Kalvarienengasse 22

Curentul

apare în aerul din ziua lui. Curentul unui
abonament este de 15 Dolari (US\$) în va-
luta (3m de domo-lu a abonatului). Plata
se efectuează la: Deutsche Bank, Filiale
München, Zweigstelle Rotkreuzplatz,
BLZ 700 700 10, Konto Nr. 7545636
sau Postcheckkonto Nr. 88094 - 805
München